

**Refugees Welcome:
Improving conditions for asylum migrants reception and integration**

Projekt je financiran u sklopu programa EIDHR.

Urednik:

Mitre Georgiev

Autori/ce tekstova:

Sandra Benčić

Mitre Georgiev

Krešimir Kamber

Barbara Simma

Izdavač:

Centar za mirovne studije

Recenzentica:

Helga Špadina

Prijevod:

Lea Pehnc

Lektura:

Sara Sharifi

Oblikovanje:

Mladen Katanić

Tisak:

Kerschhoffset

Naklada:

120

Godina:

2014.

ISBN 978-953-7729-31-8

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod
brojem 000898222.

Ovaj materijal nastao je uz finacijsku podršku
Europske unije, u okviru projekta „Dobrodošli
izbjeglice“, koji se provodi u sklopu programa
EIDHR 2012 Country Based Support Scheme. Za
sadržaj je isključivo odgovoran Centar za mirovne
studije i ne može se smatrati službenim stavom
Europske unije.

/

This publication has been produced with
the assistance of the European Union within
“Refugees Welcome-Improving conditions for
asylum migrants reception and integration”
project under Country Based Support Scheme
(CBSS) of the European Instrument for
Democracy and Human Rights (EIDHR) 2012
Croatia. The contents of this publication are the
sole responsibility of Centre for Peace Studies and
can in no way be taken to reflect the views of the
European Union.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Stajališta izražena u ovoj publikaciji ne odražavaju
nužno stajalište Ureda Vlade Republike Hrvatske
za udruge.

/

The views expressed in this publication do not
necessarily reflect the position of the Croatian
Government Office for Cooperation with NGOs.

Sadržaj :

.....	1
Lista kratica	
.....	3
Predgovor	
1.	6
Uvod	
2.	13
Analiza pravnih instrumenata i domaće prakse	
3.	26
Izručenje u kontekstu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda	
4.	51
Pregled pravnih instrumenata i sudske prakse u postupcima ekstradicije u Njemačkoj i Austriji	
Prilog I.	63
Izvori prava u pogledu izručenja i azila	
Prilog II.	80
Poveznice na relevantne izvore informacija o zemlji podrijetla	
.....	84
Literatura i izvori	

Lista kratica :

- **ARHG**
Federalni zakon o izručivanju i pravnoj pomoći u kaznenim predmetima (Bundesgesetz über die Auslieferung und Rechtshilfe in Strafsachen – Auslieferungs- und Rechtshilfegesetz)
- **BiH**
Bosna i Hercegovina
- **CAT**
Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
- **CPT**
Europski odbor za sprečavanje mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment)
- **EU**
Europska unija
- **ESLJP**
Europski sud za ljudska prava
- **EKLJP**
Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
- **FNRJ**
Federativna Narodna Republika Jugoslavija
- **INTERPOL**
Međunarodna organizacija kriminalističkih policija (International criminal police organization)
- **IRG**
Zakon o međunarodnopravnoj pomoći u kaznenim predmetima (Gesetz über die international Rechtshilfe in Strafsachen)

- **NN**
Narodne novine
- **OPCAT**
Fakultativni protokol Konvencije protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
- **PTSP**
Posttraumatski stresni poremećaj
- **RH**
Republika Hrvatska
- **UN**
Ujedinjeni narodi
- **UNCAT**
Odbor protiv mučenja Ujedinjenih naroda (The United Nations Commission Against Torture)
- **UNHCR**
Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (United Nations High Commissioner for Refugees)
- **VSRH**
Vrhovni sud Republike Hrvatske
- **VV**
Veliko vijeće (Europskog suda za ljudska prava)
- **ZKP**
Zakon o kaznenom postupku
- **ZoA**
Zakon o azilu
- **ZOMPO**
Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima

Predgovor

Pravo na azil međunarodnim je pravnim instrumentima zajamčeno svim osobama kojima je potrebno privremeno utočište izvan granica matične države. Pravo na azil podrazumijeva i pravo na zabranu tzv. *refoulementa* tj. (prisilnog) protjerivanja u skladu s odredbama članka 33. st. 1. Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. godine. Zabrana prisilnog protjerivanja ima za cilj zaštititi osobe pod međunarodnom zaštitom od mogućnosti izlaganja mučenju, okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju. Protjerivanje izbjeglice dopušteno je samo u slučaju kada postoji „*opravdana sumnja da predstavlja opasnost za sigurnost države u kojoj se nalazi ili ukoliko je pravomoćno osuđen za posebno teško kazneno djelo i predstavlja opasnost za zajednicu države u kojoj se nalazi.*“¹ U ovom slučaju moraju se poštovati principi proporcionalnosti i neophodnosti.² S druge strane, sve države svijeta temeljem međunarodnih, multilateralnih i bilateralnih sporazuma imaju obvezu izručenja traženih osoba temeljem legitimnog zahtjeva druge države, uz obvezu poštovanja *non refoulement* principa koji se odnosi i na izručenje koje bi moglo ugroziti slobodu i život osobe koja je zatražila ili ostvarila pravo na međunarodnu zaštitu. UNHCR upozorava na obvezu država u pogledu osiguranja da postupak izručenja sadrži dostatna jamstva protiv povreda principa *non-refoulement-a* te uspostave pravnog, institucionalnog i postupovnog okvira koji bi spriječio da istovremeno vođenje postupka izručenja i azila ograničava postupovne standarde i jamstva dostupna tražiteljima azila tijekom utvrđivanja izbjegličkog statusa.³ UNHCR također ističe kao najbolje primjere nacionalne sustave u kojima utvrđivanje izbjegličkog statusa prethodi odluci o izručivanju; u kojima se ispitivanje zahtjeva za izbjegličkim statusom i zahtjeva za izručenje provodi u zasebnim postupcima i u kojima upućeni zahtjev za izručenje automatizmom ne dovodi do nedopustivosti zahtjeva za utvrđivanje izbjegličkog statusa bez daljnjeg postupanja i ne predstavlja dostatnu osnovu da se zahtjev za azilom odbije kao neutemeljen.⁴

-
- 1 Članak 33. stavak 2. Konvencije o statusu izbjeglica, Ženeva, 28. srpnja 1951. godine, Službeni list FNRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/60
 - 2 Kapferer, Sibylle, „*The Interface between Extradition and Asylum*“, UNHCR, Department of International Protection, Geneve, 2003, PPLA/2003/05, str. 81
 - 3 Ibid. str. ix.
 - 4 Ibid. str. xi.

Tema priručnika Centra za mirovne studije „Ekstradicija i azil – praktični vodič“ upravo je sporna točka na kojoj se susreću međunarodno izbjegličko pravo i međunarodno kazneno pravo. Od posebne je važnosti da u trenutku interakcije između izbjegličkog i kaznenog prava ne dođe do ugrožavanja prava pojedinca na zaštitu, ali ni do ugrožavanja legitimnog prava države na kazneni progon osoba koje su napuštanjem države pokušale izbjeći kaznenu odgovornost. Priručnik ima za cilj doprinijeti stručnim raspravama o poboljšanju nacionalnog sustava međunarodne pravne pomoći koja ne bi trebala ugrožavati međunarodne obveze Republike Hrvatske u zaštiti izbjeglica i tražitelja azila od protjerivanja u državu gdje bi im život ili sloboda mogli biti u opasnosti. Ako uzmemo u obzir da postupke utvrđivanja izbjegličkog statusa i postupak međunarodne pravne pomoći vode različita državna tijela na osnovi različitih zakona, potrebno je osigurati suglasnost svih nadležnih institucija oko temeljnih standarda i načela postupka u slučajevima u kojima se odlučuje o opravdanosti zahtjeva za izručenje izbjeglice ili tražitelja azila i u slučajevima u kojima osoba pokrene azilski postupak nakon saznanja da je protiv nje u tijeku postupak izručenja. Istovremeno, potrebno je osigurati zakonodavne mjere kojima bi se spriječila zlouporaba sustava azilske zaštite u svrhu izbjegavanja zakonitog kaznenog progona u skladu s odredbama o isključenju iz čl. 1. f. b. Konvencije o statusu izbjeglica i drugim međunarodnim, regionalnim i nacionalnim pravnim instrumentima. Povreda prava na međunarodnu zaštitu koja se utvrdi tijekom postupka za izručenje trebala bi rezultirati ukidanjem prethodno odobrenog izbjegličkog statusa ili obustavom postupka za stjecanje izbjegličkog statusa.

Budući da su i sustav prava na azil i sustav međunarodne pravne pomoći u konstantnom razvoju i procesu prilagodbe društvenim promjenama diljem Europe, tako je i Republika Hrvatska trenutno u postupku izmjena Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Stoga je rasprava o povezanosti prava na azil i uživanje zaštite od protjerivanja i dužnosti država na pružanje međunarodne pravne pomoći u kaznenim stvarima vrlo aktualna.

Priručnik je podijeljen u tri poglavlja koja su ujedno i tri tematske cjeline. U prvom poglavlju analiziraju se nacionalni pravni instrumenti i sudska praksa u području zahtjeva za izručenje tražitelja azila u Republici Hrvatskoj, u drugom se tumače odredbe Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u području izručenja, dok se u trećem poglavlju komparativno prikazuju zakonodavstvo i sudska praksa Njemačke i Austrije u području izručenja.

Prvo poglavlje Priručnika daje detaljan prikaz sudske prakse u području zahtjeva za izručenje osoba koje su na teritoriju Republike Hrvatske imale izbjeglički status ili su bile u postupku traženja azila. U tom smislu, od posebne su važnosti

odluke Ustavnog suda i Vrhovnog suda koje su uspostavile pravne standarde koji će se primjenjivati i u budućim sličnim slučajevima. Recentna sudska praksa i teorijska razmatranja problematike prava na azil i dužnosti države da poštuje postulate međunarodnog kaznenog prava i omogući međunarodno izručenje ukazuje da su u hrvatskom zakonodavstvu i sudskoj praksi dogodili značajni pomaci. Naravno, veliku ulogu u tome odigrale su organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije koje su isticale nužnost poštovanja principa zaštite od protjerivanja, kao i nužnost priznavanja međunarodne pravne zaštite dodijeljene u drugim državama članicama EU pri odlučivanju o opravdanosti zahtjeva za izručenje.

S obzirom da se u europskim okvirima izručenje odvija među državama strankama Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, drugo poglavlje ukazuje na pravni položaj izručenika i specifične konvencijske standarde u postupcima izručenja. Autor posebno analizira pitanja vezana za primjenu mjere oduzimanja slobode i sudskog nadzora ekstradicijskog pritvora u skladu s odredbama Konvencije, postupovnih jamstava u postupku izručenja i konvencijskih zapreka izručenju uvjetovanim okolnostima u državi moliteljici.

Treće poglavlje donosi sažetak zakonodavnog okvira, institucionalnog uređenja i sudske prakse u području postupka izručenja osoba kojima je priznat izbjeglički status u Austriji i Njemačkoj. Autorica naglašava da u obje države zahtjeve za izručenje ispituju redovni sudovi koji nisu vezani odlukama upravnih tijela u postupku priznavanja prava na azil i imaju zakonsko pravo ponovno ispitati opravdanost izbjegličkog statusa. Međutim, razvijena sudska praksa i uvažavanje svih standarda međunarodnog prava doveli su do visokog stupnja pravne zaštite od izručenja koja bi mogla dovesti do teških kršenja temeljnih ljudskih prava.

dr. sc. Helga Špadina

... UVOD

Zašto je pitanje azila bitno kod ekstradicije?

Osobe pod međunarodnom zaštitom nisu izuzete od primjene međunarodnih i nacionalnih propisa, tako ni ekstradicije. Međutim, primjena načela međunarodnog prava zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja apsolutno je obvezna. Načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja (*non refoulement*) propisuje da nije dopušteno prisilno udaljiti ili na bilo koji način vratiti stranca u državu u kojoj bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja te bi mogao biti podvrgnut mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Upravo načelo zabrane prisilnog udaljenja povezuje koncepte azila i ekstradicije. Prvi, koncept azila, ima za cilj pružanje zaštite ljudima koji su izvan granica države koja im ne želi ili ne može pružiti zaštitu, a drugi, ekstradicija, jest osiguranje da osobe koje su počinile zločine neće zloupotrijebiti postojanje državnih granica kako bi se zaštitile od sankcija ili kaznenog progona.

Centar za mirovne studije pratio je i bio je uključen u nekoliko slučajeva ekstradicije u kojima se postavilo ili se trebalo postaviti pitanje primjene načela *non refoulement*. Tako je pratio i slučaj ekstradicije turske novinarko koja je imala status izbjeglice u Njemačkoj. Tijekom posjeta Hrvatskoj, uhićena je na državnom prijelazu Metković 25. srpnja 2012. godine zbog raspisane tjeralice turskog Interpola, unatoč postojanju valjane putničke isprave za izbjeglice.

Novinarka je devedesetih godina uhićena u Turskoj zbog sudjelovanja u demonstracijama protiv represije koju turska vlast vrši na slobodu govora, provela je gotovo deset godina u zatvorima, tijekom čega je u više navrata bila brutalno premlaćivana i mučena te podvrgavana vrlo teškim metodama mučenja poput elektrošokova i dugotrajne izolacije. Godine 2005. uspijeva ostvariti azil u Njemačkoj gdje od tada živi sa suprugom i sinom.

Uz mučenje koje se opetovano odvijalo tijekom izdržavanja kazne u Turskoj, bila je i izravna žrtva masakra koji se dogodio u turskim zatvorima u razdoblju od 19. do 22. prosinca 2000. godine, kada je poginulo 28 zatvorenika i osuđenika, a njih 237 je ranjeno i hospitalizirano. Dio zatvorenika krenuo je u štrajk glađu kojim su se protivili prebačaju u nove zatvore jer su smatrali da će u tim zatvorima biti u još gorem položaju i u većoj mogućnosti da nastave biti žrtve mučenja. U operaciji u kojoj je sudjelovalo oko 10 000 naoružanih vojnika i pripadnika policije, turska novinarka je bila izložena napadu u kojem su korišteni suzavci i nervne bombe. Neki od zatvorenika živi su spaljeni, a među njima i nekoliko žena s odjela na kojem je bila i ona. Tijekom tog masakra opečen joj je lijevi dio trupa. Bila je izložena prizorima gorućih zatvorenica od kojih su neke zapaljene do razine neprepoznatljivosti. Osim navedenog, njeno zdravstveno stanje izrazito je narušeno zbog dugotrajnog štrajka glađu te joj je uz PTSP dijagnosticiran i Wernicke-Korsakovljev sindrom.

Ovaj slučaj može predočiti razloge zbog kojih se međunarodna zaštita dodjeljuje ljudima kojima je potrebna te približiti okolnosti stručnjacima koji se primarno ne bave azilom i azilskim pravom. Međutim, također može poslužiti i za ukazivanje na posljedice koje odluke u postupcima ekstradicije imaju i mogu imati na osobe koje su stekle međunarodnu zaštitu. Načelo *non refoulement* utkano je u niz propisa na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini. Njegova je primjena nužna kako bi se osiguralo da se neće prisilno udaljiti osobu koja bi mogla biti mučena ili izložena nečovječnom ili ponižavajućem postupanju. Ignoriranje načela *non refoulement* dovodi do daljnjeg progona, odnosno hapšenja, pritvaranja i provođenja dugotrajnih postupaka iz istih razloga zbog kojih su te osobe dobile međunarodnu zaštitu, a koji su u ovom konkretnom slučaju pridonijeli pogoršavanju PTSP-a, odnosno obnavljanju straha od proganjanja.

Centar za mirovne studije već se više od 10 godina sustavno bavi pitanjima azila i migracija, prvenstveno s aspekta zaštite ljudskih prava. U zaštiti ljudskih prava migranata, prisilnih i dobrovoljnih, nastoji se uzeti u obzir i činjenicu da je velik broj osoba iz Hrvatske uspjelo naći utočište u drugim državama, zbog ratnih sukoba, ali i zbog niz drugih razloga, uključujući i ekonomske. Zalažući se za poštovanje ljudskih prava svih osoba, kako domaćih, tako i stranih državljana i apatrida, zalažemo se za dosljednu i ispravnu primjenu domaćih i međunarodnih propisa kako se ne bi dogodilo da se sustav azila koristi za zaštitu osoba koje su počinile teška nepolitička kaznena djela, zločine protiv mira i čovječnosti, ali i kako bi se onemogućilo korištenje sustava ekstradicije da bi se osobe izručilo u državu u kojoj bi bile mučene ili izložene mučenju, nečovječnom i ponižavajućem ponašanju ili kažnjavanju, odnosno kako bi se dalje proganjalo osobe koje su dobile međunarodnu zaštitu.

O terminologiji

U ovom priručniku ekstradicija i izručenje koriste se kao sinonimi. Smatramo da jedan pojam nema prednost nad drugim i koristit će se usporedno. Također, nazivi pravnog načela *non refoulement* ili zabrane prisilnog vraćanja ili udaljenja za potrebe ove publikacije smatraju se jednoznačnima. Terminologija izbjegličkog prava donekle je složenija, te smatramo potrebnim detaljnije ju pojasniti za potrebe ovog praktičnog vodiča.

Izbjeglice su osobe pod međunarodnom zaštitom. Kada država ne može ili ne želi pružiti pojedincu zaštitu, osoba napušta tu zemlju i traži zaštitu neke druge zemlje. Prema Konvenciji iz 1951. godine o statusu izbjeglica i protokola Konvencije iz 1967. godine, izbjeglicama se pruža zaštita zbog progona ili postojanja osnovanog straha od proganjanja zbog rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini te političkog mišljenja.⁵ Zakon o azilu daje međunarodnu zaštitu za azilante, osobe pod supsidijarnom zaštitom i osobe pod privremenom zaštitom.⁶ Određeni oblik međunarodne zaštite daje se i izbjeglicama koje su u statusu tražitelja azila.

Azil se odobrava osobi koja se nalazi izvan zemlje uobičajenog boravišta, a koja se ne može ili ne želi staviti pod zaštitu te zemlje zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog određenog političkog mišljenja.⁷ Status **stranca pod supsidijarnom zaštitom** dodjeljuje se osobi koja nije ispunila uvjete za azil, odnosno nije proganjana zbog svoje rasne, vjerske, nacionalne ili druge pripadnosti zbog koje se azil dodjeljuje, ali ipak postoje opravdani razlozi zbog kojih se može vjerovati da će povratkom u zemlju podrijetla biti predmet ozbiljne nepravde, a zemlja podrijetla joj ne može ili neće pružiti zaštitu.⁸ Strancima se dodjeljuje **privremena zaštita** u slučajevima masovnog priljeva raseljenih osoba iz trećih zemalja koje se ne mogu vratiti u zemlju svog podrijetla, kada se ne može provesti postupak azila.⁹ Tražitelj azila je stranac koji je podnio zahtjev za azil, sve dok nije donesena izvršna odluka u postupku o azilu.¹⁰

5 Konvencija o statusu izbjeglica, Ženeva, 28. srpnja 1951. Službeni list FNRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/60

6 Zakon o azilu, NN 79/07, 88/10 i 143/13 u daljnjem tekstu ZoA

7 Ibid., članak 4.

8 Ibid., članak 7.

9 Ibid., članak 83.

10 Ibid., članak 2.

Donositi odluke u kojima se određuje razlika između progona i proganjanja može biti jako teško i zahtijeva suštinsko poznavanje svih instituta, kako kaznenog, tako i izbjegličkog prava.

Preporuke

Ovaj je priručnik namijenjen prvenstveno sucima, ali i svim ostalim osobama koje donose odluke u domaćim nadležnim tijelima te domaćim pravosudnim tijelima koja primjenjuju Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (u daljnjem tekstu ZOMPO).¹¹ Kako je najavljena izmjena ZOMPO-a, (ali i ostalih relevantnih propisa, primjerice Zakona o strancima, Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti koji bi trebao zamijeniti Zakon o azilu)¹² svjesni smo da će određene odredbe na koje se referiramo u ovoj publikaciji postati irelevantne. Kako bismo ipak stvorili praktični vodič po uzoru na *benchbook* u anglosaksonskim pravnim sustavima, naš fokus bit će i na normama međunarodnog prava i prava Europske unije koji su dio hrvatskog pravnog poretka. Ipak, želimo obuhvatiti relevantne pozitivno pravne propise i stvoriti temelj, koristan pravniciima i zakonodavcima, na kojem će moći graditi kvalitetnije pravne propise koji bi bili u potpunosti usklađeni s pravnom stečevinom EU i međunarodnim pravnim standardima.

Upravo zato želimo zaključiti ovaj uvod preporukama Ureda Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR), UN-ovog Odbora protiv mučenja te Odbora Meijers. Ove preporuke mogu dati generalni kontekst ovoj problematici bez obzira u kojem će se smjeru kretati izmjene, budući da je taj zakonodavni okvir ipak određen obvezama iz međunarodnog prava i odredbama međunarodnih ugovora koji su na snazi u Republici Hrvatskoj (RH).

-
- 11 Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima NN 178/04, članak 2. stavak 1.: “domaće nadležno tijelo – Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i/ili domaća pravosudna tijela koji postupaju po zamolbama za međunarodnu pravnu pomoć”, stavak 2.: “domaće pravosudno tijelo – sudovi i državna odvjetništva posebnim zakonom određeni za pružanje međunarodne pravne pomoći.”
 - 12 Plan usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije za 2014. godinu, NN 16/14, ali i u prijedlogu Plana usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije za 2015. godinu Vlade RH, dostupan na <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2014/200%20sjednica%20Vlade//200%20-%2010c.pdf>

Odbor protiv mučenja Ujedinjenih naroda (The United Nations Commission Against Torture - UNCAT) jest tijelo sastavljeno od istaknutih stručnjaka u području zaštite ljudskih prava koje nadgleda primjenu UN-ove Konvencije protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CAT). RH je potpisnica Konvencije i njenog fakultativnog Protokola (OPCAT) te periodično podnosi izvješća o provedbi Konvencije. Odbor protiv mučenja razmotrio je izvješća Republike Hrvatske i na saslušanju koje se održalo 26. studenog 2014. godine istaknuta je zabrinutost zbog situacije s izbjeglicama i provedbe načela *non refoulement*. Odbor je ocijenio kako Hrvatska nije dala dovoljno podataka o usuglašenosti postupka prisilnog udaljenja i protjerivanja s obvezama koje proizlaze iz članka 3. Konvencije protiv mučenja, a koji propisuje zabranu prisilnog udaljenja. Tako je Odbor preporučio Republici Hrvatskoj podnošenje izvješća o svim potrebnim podacima koji se tiču usuglašenosti s načelom *non refoulement* u postupcima ekstradicije i protjerivanja.¹³

U pismu koje je Centar za mirovne studije i UNHCR uputio ministru Orsatu Miljeniću 7. rujna 2012. godine povodom uhićenja turske novinarki koja je imala status azila u Republici Njemačkoj, navedene su sljedeće preporuke:

- "Smatramo kako se postupak koji se provodi u slučajevima uhićenja osoba sa statusom azila ili izbjeglice na temelju *red flaga*¹⁴, za one slučajeve gdje je taj status odobrila zemlja članice Europske unije, trebao provoditi po hitnoj ili ubrzanoj proceduri,
- Republika Hrvatska hitno bi trebala početi primjenjivati postupke, kao što je to slučaj u nekim drugim zemljama, kojima se osobe s *red flagom* vraćaju u zemlju gdje su ostvarile zaštitu (azil ili izbjeglički status) bez pokretanja i razmatranja postupka izručenja u zemlju tražiteljicu izručenja. Svako suprotno postupanje dovodi do grubog kršenja Ustava Republike Hrvatske, Europske konvencije o ljudskim pravima i Konvencije o pravima izbjeglica,

13 Završne primjedbe 4. i 5. periodičnog izvješća Republike Hrvatske Odbora protiv torture, dostupno na: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/CRO/CAT_C_HRV_CO_4-5_18896_E.pdf

14 *Red flag* ili *Red notice* odnosno Crvena tjeratica se raspisuje od strane INTERPOLa za osobe koje se traže zbog vođenja kaznenog postupka ili zbog izdržavanja kazne zatvora. Crvene tjeralice nisu međunarodni nalozi za hapšenje, no izdavanje Crvenih tjeratica može dovesti do uhićenja, izručenja ili protjerivanja. (Prim. ur.)

- Sudovi u Hrvatskoj trebali bi promijeniti praksu kojom u većini slučajeva automatski donose odluku o pritvoru bez primjene blažih mjera predviđenih zakonom, kao što je primjerice mjera opreza (oduzimanje putovnice, obveza prijavljivanja policijskim upravama ili postajama),
- Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima treba uključiti izbjeglički status kao temelj za odbijanje izručenja, a sudovi to trebaju uključiti u svoju praksu, budući da u dosadašnjem radu nisu priznavali izbjeglički status kao osnovu za odbijanje izručenja, čak i ako je status izbjeglice odobren od države članice Europske unije,
- Hrvatski pravni sustav bi kao (budući) dio pravnog sustava Europske unije trebao priznati odluke vlasti zemalja članica Europske unije o odbijanju izručenja u zemlju koja opetovano traži izručenje.¹⁵

Kako je pismo upućeno prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, ovim putem želimo skrenuti pažnju na preporuke Odbora Meijers. Odbor Meijers je radna grupa stručnjaka međunarodnog migracijskog, izbjegličkog i kaznenog prava koja se 15. svibnja 2014. godine obratila tadašnjoj povjerenici za unutarnje poslove u Europskoj komisiji, Ceciliji Malmstrom. Odbor Meijers upozorio je na nedostatak dovoljno reguliranog mehanizma o uzajamnom priznavanju pozitivnih odluka azila, odnosno na odsustvo mehanizma za transfer odgovornosti o zaštiti izbjeglica unutar država članica EU. Tu pravnu prazninu je ispunio Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu u slučaju M. G. protiv Bugarske¹⁶. Odbor Meijers preporučuje uzajamno priznavanje statusa azila dodijeljenog u jednoj državi članici. Takav bi mehanizam u svojoj najrestriktivnijoj formi sadržavao pravilo da se osoba pod međunarodnom zaštitom u slučaju udaljenja iz države članice koja mu nije dodijelila izbjeglički status udalji u državu članicu u kojoj mu je status izbjeglice dodijeljen kako bi se osigurala primjena načela *non refoulement*.¹⁷

U odgovoru Odboru Meijers, Cecilia Malmstrom navodi: "...pravna stečevina u području azila ne bi se trebala tumačiti na način da dozvoljava državama članicama da odlučuju o ekstradiciji osobe u njenu/njegovu zemlju podrijetla bez

15 Centar za mirovne studije, korespondencija sa Ministarstvom pravosuđa, 7. rujna 2012.

16 ESLJP, M.G. protiv Bugarske, br. 59297/12, 25. ožujka 2014. godine

17 Korespondencija: Odbor Meijers za Ceciliju Malmström od 15. svibnja 2014. godine, CM1405, dostupno na <http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/CM1405%20Letter%20concerning%20MG%20v%20Bulgaria.pdf>

da uzmu u obzir izbjeglički status dodijeljen od strane druge države članice, ako postoji rizik od prisilnog udaljenja. Koliko je meni poznato, nadležni organi država članica, uključujući i sudove, u principu uzimaju u obzir te elemente, pored svih ostalih relevantnih, prije nego li odluče u treću zemlju udaljiti izbjeglicu kojoj je priznat status u drugoj zemlji članici¹⁸. Malmstrom dalje iznosi mišljenje da je politički nerealno daljnje legislativno uređenje pitanja uzajamnog priznavanja azila sve dok se ne izgradi dovoljno povezan sustav azila između država članica EU.¹⁹

Uvod ovog vodiča želimo završiti zadnjom preporukom da pored primjene međunarodnog prava i prava EU, suci nacionalnih sudova koriste mogućnost i obvezu koje imaju u vidu postavljanje prethodnog pitanja o tumačenju prava Europske unije, ako se pojavi pitanje oko tumačenja pravnih propisa EU u području ekstradicije i azila. Bez aktivne uloge sudaca neće se ostvariti mogućnost dijaloga nacionalnih sudova sa Sudom Europske unije.

Pred vama je vodič kroz ekstradiciju i azil u kojem se analiziraju pravni instrumenti i praksa nacionalnih sudova Republike Hrvatske, ali u kojem se donosi i detaljan pregled prakse Europskog suda za ljudska prava koja je relevantna u ovom pogledu. Nakon toga prikazat ćemo pravnu praksu u drugim zemljama članicama EU, Austriji i Njemačkoj, koje su odabrane zbog sličnosti u pravnom sustavu, ali i zbog nužnosti komparativnog prikaza prakse i zakonodavnih rješenja u regionalnom kontekstu.

18 Korespondencija: Cecilia Malmström za Prof. Kees Groenendijk iz Odbora Meijers, od 16. srpnja 2014., Ref. Ares (2014) 2374430, dostupno na http://ec.europa.eu/carol/?fuseaction=download&documentId=090166e598b0abb7&title=Signed_letter.pdf

19 Ibid.

2.

ANALIZA PRAVNIH INSTRUMENATA I DOMAĆE SUDSKE PRAKSE

Pravni propis koji uređuje postupak izručenja stranaca okrivljenih ili osuđenih na temelju sudskih odluka države koja zahtijeva izručenje jest Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (ZOMPO).²⁰ ZOMPO definira nadležna tijela u Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske, ali i u domaćim pravosudnim tijelima koja postupaju po zamolbama za međunarodnu pravnu pomoć:

- 1: *domaće nadležno tijelo – Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i/ili domaća pravosudna tijela koji postupaju po zamolbama za međunarodnu pravnu pomoć,*
- 2: *domaće pravosudno tijelo – sudovi i državna odvjetništva posebnim zakonom određeni za pružanje međunarodne pravne pomoći. Domaćim pravosudnim tijelom u smislu ovoga Zakona smatra se i upravno tijelo iz članka 1. stavka 3. ovoga Zakona.²¹*

20 V. bilješka 7. Osim ZOMPO, i Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, NN 91/10, 81/13, 124/13 uređuje izručenja po europskom uhidbenom nalogu, međutim ovaj Vodič neće se baviti time, osim gdje se autori izravno referiraju.

21 Ibid., Članak 2.

U Glavi III. uređuje se izručenje, odnosno pretpostavke za izručenje te postupak izručenja. Prof. Rodin razmatra postupak izručenja prema ZOMPO-u kroz dvije faze, pravni i politički dio postupka izručenja. Pravni dio koji se sastoji od provjere ispunjavanja pravnih pretpostavki vode sudovi, dok je politički dio u nadležnosti Ministra pravosuđa.²²

Članak 35. uređuje uvjete pod kojima se izručenje neće izvršiti, među kojima se nalaze zabrana izručenja hrvatskih državljana, i zabrana za djela koja su počinjena u Hrvatskoj, dvojna kažnjivost kaznenog djela, ako je nastupila zastara javnog gonjenja, *ne bis in idem*, neutvrđen identitet osobe koja se traži i nedostatak dokaza.²³ Može se primijetiti da činjenica međunarodne zaštite nije razlog zbog kojeg bi nadležno tijelo odbilo izručenje. Ipak, u članku 12. nalazi se antidiskriminacijska odredba po kojoj domaće nadležno tijelo može odbiti zahtjev za izručenje ako se može opravdano pretpostaviti da bi osoba čije se izručenje traži u slučaju izručenja bila kazнено progonjena ili kažnjena zbog svoje rase, vjeroispovijesti, državljanstva, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog svojih političkih uvjerenja, odnosno da bi njezin položaj bio otežan zbog jednog od tih razloga.²⁴

Načelo *non refoulement* je regulirano je u Zakonu o azilu na sljedeći način:

*Nije dopušteno prisilno udaljiti ili na bilo koji način vratiti stranca u zemlju u kojoj bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili u zemlju u kojoj bi mogao biti podvrgnut mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.*²⁵

Stavak 2. istog članka regulira pod kojim se uvjetima osoba koja ima azil ili drugi oblik međunarodne zaštite može prisilno udaljiti u drugu zemlju. Ipak, i kada osoba predstavlja opasnost za nacionalnu sigurnost ili je pravomoćno osuđena za teško kazнено djelo te zbog toga predstavlja opasnost za javni poredak, primjena načela *non refoulement* je apsolutna i osobu se ne može prisilno udaljiti ili na drugi način vratiti u zemlju gdje bi njezin život ili sloboda bili ugroženi ili bi bila podvrgnuta mučenju.²⁶

22 Rodin, Siniša, *Načelo non refoulement u hrvatskom pravu*, Informator: instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, Zagreb, 2012, broj 6048, str. 1-3.

23 ZOMPO, članak 35.

24 Ibid., članak 12. st.1. t. 4.

25 ZoA, članak 3.

26 ZoA, članak 3.

Iako se ne nalazi izravno u ZOMPO-u, primjena načela *non refoulement* je apsolutna i u postupcima izručenja jer kako je propisano u članku 4.:

Međunarodna pravna pomoć pruža se u najširem smislu, u skladu s načelima domaćega pravnog poretka, načelima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Ipak, azil je zbog svog značaja zaštićen Ustavom Republike Hrvatske, člankom 9. koji regulira pitanje azila odnosno utočišta te definira i zabranu izručenja za strance koje se zakonito nalaze na teritoriju RH:

Strani državljanin i osobe bez državljanstva mogu dobiti utočište u Republici Hrvatskoj, osim ako su progonjeni za nepolitičke zločine i djelatnosti oprečne temeljnim načelima međunarodnog prava.

Stranac koji se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ne može biti protjeran ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka donesena u skladu s međunarodnim ugovorom i zakonom.²⁷

Zakon o strancima određuje pravnu osnovu nezakonitog boravka na teritoriju Republike Hrvatske:

Stranac nezakonito boravi ako:

- 1: *nije na kratkotrajnom boravku*
- 2: *nema valjano odobrenje za privremeni ili stalni boravak,*
- 3: *mu nije odobren azil, supsidijarna ili privremena zaštita, odnosno nije tražitelj azila.²⁸*

Iz članka 9. Ustava Republike Hrvatske i prethodno citiranog članka 101. Zakona o strancima proizlazi da stranci koji se nalaze zakonito na teritoriju Republike Hrvatske, a takvi su bez sumnje i pojedinci pod međunarodnom zaštitom, mogu biti izručeni samo «kad se mora izvršiti odluka donesena u skladu s međunarodnim ugovorom i zakonom».²⁹ Odluka u kojoj nije razmotrena primjena

27 Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, u daljnjem tekstu Ustav RH

28 Zakon o strancima, NN 130/11, 74/13, članak 101.

29 Ustav RH

načela *non refoulement* ne može se smatrati donesenom u skladu s nizom međunarodnih ugovora koji to propisuju, a koji su dio hrvatskog pravnog poretka, počevši od Konvencije o statusu izbjeglica i Protokola iz 1967., Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, Europske konvencije o zabrani mučenja, nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, Konvencije UN-a protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Ipak, osobe koje imaju izbjeglički status nisu u potpunosti izuzete od primjene kaznenih zakona i zakonodavnih odredbi o izručenju. Konvencija iz 1951. godine ne primjenjuje se na osobe za koje postoji osnovana sumnja da su počinile teška nepolitička kaznena djela izvan zemlje izbjeglištva, ratne zločine i zločine protiv čovječnosti i mira ili su krive za djela protivna ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda.

Članak 6. ZoA sadrži tzv. klauzulu isključenja te propisuje razloge za isključenje iz postupka azila:

Azil se neće odobriti strancu ako postoje ozbiljni razlozi na temelju kojih se smatra da je počinio, poticao ili na drugi način sudjelovao u izvršenju:

- 1: *zločina protiv mira, ratnog zločina ili zločina protiv čovječnosti utvrđenog odredbama međunarodnih akata,*
- 2: *teškog nepolitičkog kaznenog djela izvan Republike Hrvatske, a prije njegovog dolaska u Republiku Hrvatsku, uključujući i naročito okrutna postupanja, čak i ako su počinjena s navodnim političkim ciljem,*
- 3: *djela koja su u suprotnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda, kao što je istaknuto u Preambuli i članku 1. i 2. Povelje Ujedinjenih naroda.³⁰*

S druge strane, članak 8. ZoA ima istu funkciju u odnosu na supsidijarnu zaštitu:

Supsidijarna zaštita neće se odobriti strancu ako:

- 1: *postoje ozbiljni razlozi na temelju kojih se smatra da je počinio, poticao ili na drugi način sudjelovao u izvršenju:*
 - *zločina protiv mira, ratnog zločina ili zločina protiv čovječnosti utvrđenog odredbama međunarodnih akata,*

30 ZoA, članak 6.

- *teškog kaznenog djela,*
 - *djela koja su u suprotnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda, kao što je istaknuto u Preambuli i članku 1. i 2. Povelje Ujedinjenih naroda,*
- 2: *predstavlja opasnost za pravni poredak i nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.*

Teškim kaznenim djelom u smislu stavka 1. točke 1. podstavka 2. ovoga članka smatra se kazneno djelo za koje se prema zakonodavstvu Republike Hrvatske može izreći kazna zatvora u trajanju od 5 godina i duže.

Supsidijarna zaštita neće se odobriti i strancu koji je počinio kazneno djelo prije ulaska u Republiku Hrvatsku za koje je u Republici Hrvatskoj propisana kazna zatvora, a koji je napustio zemlju podrijetla samo radi izbjegavanja kazne propisane u toj zemlji.

U svrhu zaštite nacionalne sigurnosti, u slučajevima postojanja opravdane sumnje koja upućuje na počinjenje djela iz stavka 1. ovoga članka, nadležna sigurnosno-obavještajna agencija obaviti će razgovor s tražiteljem azila te dostaviti Ministarstvu (unutarnjih poslova, nap. ur.) svoje mišljenje.³¹

Zadnjim izmjenama ZoA od 12. veljače 2013. godine reguliran je odnos između postupka za određivanje statusa azila i postupka izručenja. Kada se radi o izručenju u zemlju podrijetla tražitelja azila odnosno izručenika, postupak izručenja prekida se do pravomoćnosti odluke o zahtjevu za azil. Članak 20.a propisuje da zahtjev za azil ne sprečava izručenje tražitelja azila odnosno izručenika za kojeg je raspisana međunarodna potraga i za kojeg je donesena odluka o izručenju državi koja nije članica EU. Ipak, jedini uvjet je da se odlukom o izručenju ne krši načelo *non refoulement*, a primjena tog načela i u ovom je slučaju apsolutna.

Stavak 1. istog članka propisuje da postupak azila ne sprečava izručenje državi članici EU ili međunarodnom sudu kada je izdan europski uhiđbeni nalog i donesena odluka o izručenju. Kod izručenja državi članici EU nije eksplicitno navedeno kako je potrebno da takva odluka o izručenju ne krši načelo *non refoulementa*, čime se pretpostavlja da osoba neće biti izložena mučenju ili drugom nečovječnom ponašanju. Takva se pretpostavka

31 ZoA, članak 8.

temelji na uzajamnom povjerenju zemalja članica EU i ta je pretpostavka oboriva jer je primjena načela *non refoulement* apsolutna te je nužno u svakom individualnom slučaju dokazati opasnost od kršenja *non refoulementa*. Uzajamno povjerenje je potrebno i kada se u postupcima izručenja radi o osobama koji su dobile status azila u nekoj drugoj državi Europske unije. Status azila priznat u drugoj državi predstavlja posebnu situaciju s obzirom na to da se azil ne može dodijeliti osobi koja već uživa međunarodnu zaštitu.³² Međutim, hrvatski su sudovi kroz recentnu sudsku praksu imali priliku rješavati takve slučajeve, a u narednom ćemo se poglavlju detaljnije zadržati na tom djelu.

Sudska praksa

Sudska se praksa u Republici Hrvatskoj razvijala u slučajevima izručenja kada se radilo o stranim državljanima koji su imali status azila u Hrvatskoj, ili u drugim državama članicama Europske unije, ili su bili u postupku za dobivanje statusa azila. Predstaviti ćemo vam izbor iz dostupne prakse kako bismo stvorili dojam o razvojnem putu odnosa između azila i ekstradicije te o primjeni načela *non refoulement*.

Praksa Ustavnog suda

Ustavni je sud odlučivao o ustavnoj tužbi protiv presude u azilskom postupku koji je pokrenuo državljanin BiH koji se nalazio u postupku izručenja. Sud je procjenjivao okolnosti, tj. hoće li izručenik odnosno tražitelj azila biti izložen mučenju, te je procjenjivao politički karakter kaznenog djela za koje se tražilo izručenje. Kada je utvrdio da ne postoje osnove za dodjeljivanje statusa azila i da je kazneno djelo nepolitičke prirode, Ustavni se sud osvrnuo i na praksu Europskog suda za ljudska prava:

“Ustavni sud imao je u vidu i stajalište Europskog suda za ljudska prava. Tako u obrazloženju presude u predmetu Saadi protiv Italije, broj 37201/06 od 28. veljače 2008. godine, navodi se *da zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz članka 3. Konvencije predstavlja*

32 ZoA, članak 6.

jednu od temeljnih vrijednosti demokratskog društva. Što se tiče općeg stanja u određenoj zemlji, Sud je često u tu svrhu uvažavao informacije iz izvješća nezavisnih međunarodnih organizacija za zaštitu ljudskih prava poput Amnesty Internationala ili vladine izvore, kao i Ministarstva vanjskih poslova SAD-a. Međutim, mogućnost zlostavljanja zbog nesređene situacije u zemlji primateljici sama po sebi ne predstavlja povredu članka 3. Konvencije (Fatgan Katani and others v. Germany, broj 67679/01 od 31. svibnja 2001.) te kada Sud iz dostupnih izvora sazna za opću situaciju, podnositeljevi navodi u pojedinom slučaju moraju biti potkrijepljeni drugim dokazima. Kako bi kazna ili postupanje koje ju prati mogli biti ocjenjeni kao 'nečovječni' ili 'degradirajući', ona mora u svakom slučaju ići iznad onoga neizbježnog elementa trpljenja ili poniženja povezanog s danim oblikom legitimnog postupanja ili kažnjavanja (Labita v. Italy, broj 26772/95).'³³

U ovom slučaju sud razmatra samo pretpostavke za dodjeljivanje status azila, međutim ne i za supsidijarnu zaštitu. Ipak, razlozi zbog kojih se dodjeljuje supsidijarna zaštita – zaštita koja se dodjeljuje kada tražitelj azila ne ispunjava uvjete za azil, odnosno nije proganjan zbog pripadnosti određenoj vjeri, rasi, naciji, etničke pripadnosti ili zbog političkog uvjerenja, ali bi povratkom u zemlju podrijetla bio izložen stvarnom riziku ozbiljne nepravde – bliži su definiciji *non refoulementa*. Umjesto toga, Ustavni se sud zadržao na "strah podnositelja od mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja zbog njegovog političkog razmišljanja".³⁴

Praksa Vrhovnog suda

A.A. K. (ruski državljaniin čečenske etničke pripadnosti s izbjegličkim statusom u Austriji) proveo je više od šest mjeseci u pritvoru u Republici Hrvatskoj tijekom čega je Županijski sud u Zagrebu te naknadno i Vrhovni sud proveo postupak za izručenje, odnosno donosio odluku u odnosu na udovoljenje zakonskim pretpostavkama za izručenje sukladno ZOMPO-u.

Ruska Federacija tražila je od Republike Hrvatske izručenje A. A. K. zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio kaznena djela iz čl. 209. st. 2., čl. 222. st.

33 Ustavni sud Republike Hrvatske Broj: U-III-2501/2008, Zagreb, 16. listopada 2008.

34 Ibid.

3. i čl. 317. Kaznenog zakona Ruske Federacije. Županijski sud u Zagrebu utvrdio je da kaznena djela sadrže bitne elemente obilježja kaznenih djela iz čl. 152., čl. 141. i čl. 335. Kaznenog zakona, s tim da po navedenom domaćem zakonu za ta kaznena djela nije nastupila zastara kaznenog progona. Sud je utvrdio da izručnik nije državljanin RH, njegov identitet je nedvojbeno utvrđen, ne vodi se drugi kazneni postupak u RH, a protiv njega se vodi kazneni postupak kod suda u Rusiji koji je izdao tjeralicu.

Sudovi oba stupnja utvrdili su da je udovoljeno svim zakonskim pretpostavkama za izručenje i da A. A. K. može biti izručen u Rusiju. Sud nije uzeo u obzir činjenicu da je A. A. K.-u 2008. godine odobren azil u Austriji upravo na temelju političkog progona, rizika nepravilnog suđenja i zbog sumnje na mučenje u Ruskoj Federaciji te da bi njegovo izručenje predstavljalo povredu članka 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i UN-ove Konvencije o statusu izbjeglica. Međutim, konačna odluka o izručenju treba biti odobrena od strane ministra pravosuđa (koji ima zakonsko pravo donijeti odluku o nedopuštenosti izručenja, bez obzira na odluku suda o udovoljenju zakonskim pretpostavkama za izručenje).

Nakon niza reakcija domaćih i međunarodnih organizacija i vlasti države koja je dodijelila status azila, ministar nije odobrio izručenje te je A. A. K. vraćen u Austriju. Tijekom postupka izručenja, svi zahtjevi od strane odvjetnika A. A. K.-a za ukidanje pritvora bili su odbijeni, isto kao i navodi kako su Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, ustavne odredbe o zabrani vraćanja (*non refoulement*) i Konvencija o statusu izbjeglica iznad zakona (pravna prevlast međunarodnih ugovora i ustava u odnosu na zakone) i kako bi se trebali tumačiti sukladno međunarodnom pravu i Ustavu Republike Hrvatske.

A. A. K. je podnio žalbu protiv rješenja, a kao žalbene razloge istaknuo i činjenice da je pravomoćnom odlukom sud u Austriji proglasio njegovo izručenje u Rusku Federaciju nedopuštenim te da mu je odobren zahtjev za azil i priznat status izbjeglice.

Vrhovni sud RH u obrazloženju izreke navodi:

“Međutim, ispitivanje okolnosti koje u žalbama ističe izručnik, a predviđene su odredbom čl. 12. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, u nadležnosti su domaćeg nadležnog tijela, odnosno u skladu s odredbom čl. 2. t. 1. ZOMPO-a Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske. Također, odobravanje azila te statusa azilanata, što se također ističe u žalbama pozivanjem na Konvenciju o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokol o statusu izbjeglica iz 1967. godine, regulirano je Zakonom o azilu (NN 79/07 od 18.

srpnja 2007.), koji u odredbi čl. 12. određuje nadležnost za postupanje Ministarstvu unutarnjih poslova, odnosno u drugom i trećem stupnju Povjerenstvu za azil i Upravnom sudu Republike Hrvatske. Stoga je žalbu izručenika A. A. K.-a trebalo odbiti kao neosnovanu pa je u skladu s odredbom čl. 398. st. 3. ZKP riješeno kao u izreci.”³⁵

U ovom slučaju VSRH zauzeo je stajalište da je ispitivanje materijalno-pravnih pretpostavki izručenja navedenih u čl.12. ZOMPO-a nadležnost isključivo ministra pravosuđa, odnosno da spada u tzv. politički dio postupka izručenja. VSRH nije se pozvao na čl.10. ZOMPO-a, odnosno (ne)usklađenost s pravnim poretom RH niti na praksu ESLJP-a u pogledu izručenja.

VSRH se poziva na strogu odvojenost postupka izručenja od postupka utvrđivanja statusa azilanta/izbjeglice koji je reguliran Zakonom o azilu.

Vrhovni sud u svom rješenju navodi da okolnosti na koje se izručenik poziva u svojoj žalbi ispituje domaće nadležno tijelo tj. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske u skladu s čl. 2. st.1. ZOMPO-a. Isti članak propisuje da je domaće nadležno tijelo Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i/ili domaća pravosudna tijela koja postupaju po zamolbama za međunarodnu pravnu pomoć. Vrhovni sud je mogao dakle izravno primijeniti čl. 12. st. 1. i donijeti rješenje o odbijanju zamolbe za međunarodnu pravnu pomoć.

Prof. Krapac u članku “Novi Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima: načela i postupci” navodi sljedeće: «Naša dosadašnja praksa bila je na stajalištu da ocjenu o političkom karakteru kaznenog djela o kojem je riječ donosi ministar pravosuđa, a ne sudovi, što je proizlazilo iz dosadašnje odredbe čl. 520. st. 2. ZKP/93 prema kojoj je ministar pravosuđa morao donijeti rješenje kojim se ne dopušta izručenje stranca koji u nas uživa pravo azila ili «ako je riječ o političkom ili vojnom kaznenom djelu». Posljedica toga bila je da tražene osobe nisu mogle u žalbi protiv prvostupajnske odluke o dopuštenosti izručenja tvrditi da je riječ o političkom kaznenom djelu. Stupanjem ZOMPO-a na snagu to se, međutim, mijenja: odlučivanje o pretežno (ne)političkom karakteru djela prelazi u sudsku nadležnost jer ZOMPO političko kazneno djelo ili kazneno djelo povezano s političkim kaznenim djelom sada postavlja kao moguću smetnju za sve oblike kaznenopravne pomoći (čl. 12. st. 1. t. 1) ...³⁶

35 VSRH, br.: I KŽ 961/11-4 od 13. prosinca 2011.

36 Krapac, Davor, *Novi Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima: načela i postupci*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2005, vol. 12, broj 2, str. 625-68.

Ipak, praksa VSRH-a se promijenila što će se vidjeti u daljnjoj analizi slučaja sudske prakse.

U slučaju izručenja V.F.-a, VSRH je odlučivao o odluci Županijskog suda u Splitu u kojoj prvostupanjski sud nije dozvolio izručenje V. F.-a Republici Bjelorusiji. VSRH je odluku kojom Županijski sud u Splitu nije dozvolio izručenje proglasio osnovanom:

“Po čl. 12. t. 4. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima zamolba za međunarodnu pravnu pomoć će se odbiti ako se može opravdano pretpostaviti da bi osoba čije se izručenje traži u slučaju izručenja bila kazneno progonjena ili kažnjena zbog svoje rase, vjeroispovijesti, državljanstva, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog svojih političkih uvjerenja, odnosno da bi njen položaj bio otežan zbog jednog od tih razloga.

Rješenjem Povjerenstva za azil Republike Hrvatske odlučeno je da se ne dopušta prisilno udaljenje ili vraćanje V. F. sukladno čl. 3. Zakona o azilu i čl. 3. Konvencije o zaštiti ljudskih prava, s obrazloženjem kako je uvidom u priložene spise utvrđeno da postoji opravdana prijetnja koja bi se očitovala u individualnom osjećaju izloženosti ozbiljnoj nepravdi ukoliko bi isti prisilno bio izručen drugoj državi.

Kako je iz dokumenata na osnovi kojih je Povjerenstvo donijelo ovo rješenje i koji prilaže i ovom spisu (list 349. do 370.) utvrđeno da postoji osnova iz čl. 12. t. 4 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima za odbijanje zamolbe za pravnu pomoć, prvostupanjski sud pravilno je odbio zahtjev za izručenje V. F. Republici Bjelorusiji.”³⁷

U ovom slučaju VSRH smatra sud kao domaće nadležno tijelo koje preispituje okolnosti navedene u čl.12. ZOMPO-a te temelje za odbijanje zamolbe ako se takve okolnosti utvrde, odnosno utvrđenje neispunjavanja svih materijalno-pravnih pretpostavki. Dakle, VSRH je odlučio da se trebaju preispitati materijalno-pravne pretpostavke navedene u čl. 12. ZOMPO-a kao dio preispitivanja pretpostavki za izručenje. U ovom postupku izručenja sud je uzeo u obzir činjenicu i obrazloženje za dodjelu azila u RH.

37 VSRH, br.: II-8 Kr 2/13-4 od 9. travnja 2013.

VSRH je odlučivao u drugom stupnju po zamolbi Republike Turske za izručenje turskog državljanina H. N. radi vođenja kaznenog postupka zbog kaznenog djela oružanog djelovanja s ciljem odcijepljena teritorija koji je integralni dio državne uprave Republike Turske za koje je u Republici Turskoj propisana smrtna kazna ili teška doživotna zatvorska kazna.

VSRH je ocijenio da bi ispravno bilo da se radi o kaznenom djelu veleizdaje, iako je stanovište prvostupanjskog suda bilo da je kazneno djelo po svom činjeničnom opisu počinjeno na način koji bi u kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske odgovarao kaznenom djelu međunarodnog terorizma. Tijekom postupka izručenja, H. N. je u spis prvostupanjskog suda priložio odluku Vrhovnog zemaljskog suda iz Karlsruhea kojom je odbijeno njegovo izručenje iz Njemačke u Tursku, uz obrazloženje da Savezni ured za migracije i izbjeglice Republike Njemačke smatra da u slučaju izručenja i povratka u Tursku vrlo vjerojatno mu prijeti mogućnost kršenja ljudskih prava te da će biti izložen mučenju od strane turskih snaga sigurnosti.

VSRH u ovom je slučaju obrazložio da:

“Kod takvog stanja stvari s pravom prvostupanjski sud smatra da su ispunjeni uvjeti iz članka 12. stavak 1. točka 4. ZOMPO-a prema kojemu domaće nadležno tijelo može odbiti zamolbu za međunarodnu pravnu pomoć ako se može opravdano pretpostaviti da bi osoba čije se izručenje traži bila kazneno progonjena ili kažnjena zbog svojih političkih uvjerenja, odnosno pripadnosti određenoj društvenoj skupini, odnosno da bi njezin položaj bi bio otežan zbog toga razloga.»³⁸

U ovom slučaju VSRH uzeo je u obzir i odluku njemačkog pokrajinskog suda u pogledu istovjetnog zahtjeva za izručenje H. N.-a Turskoj te bez obzira na (ne) postojanje statusa izbjeglice, zaključio da su ispunjeni uvjeti iz čl. 12. st. 1. t. 4. ZOMPO-a te da domaće nadležno tijelo može odbiti zamolbu.

Republika Turska traži izručenje K. K.-a Republici Turskoj radi vođenja kaznenog postupka zbog kaznenog djela pokušaja odvajanja dijela teritorija države od administracije države, iz čl. 125. Kaznenog zakona Republike Turske. K. K. ima status izbjeglice u Republici Njemačkoj i odobren stalni boravak.

38 VSRH, br.: II-8 Kr 3/13-4 od 12. lipnja 2013. godine

Obrazloženje VSRH-a:

“Prvostupanjski sud pravilno je utvrdio da je okr. K. K.-u u Saveznoj Republici Njemačkoj priznat status izbjeglice te da bi njegovim slanjem u Republiku Tursku njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog njegovog političkog uvjerenja, uslijed čega je odluka prvostupanjskog suda o odbijanju izručenja utemeljena, budući da prema odredbi čl. 33. Ženevske konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. (Službeni list FNRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/60) nijedna država ugovornica izbjeglicu neće protjerati ili vratiti silom u državu na čijem bi području njen život ili sloboda bili ugroženi zbog rase, religije, državljanstva, pripadnosti određenoj socijalnoj grupi ili političkih uvjerenja. Pravilno prvostupanjski sud cijeni i da nisu ispunjeni uvjeti iz čl. 33. st. 2. Ženevske konvencije o statusu izbjeglica iz 1951., kada bi izručenje bilo dopušteno jer u ovom slučaju nema razloga zbog kojih bi se okr. K. K. mogao smatrati opasnim za sigurnost Republike Hrvatske.»³⁹

U ovom slučaju sud je uzeo u obzir činjenicu da je osoba imala status azila u drugoj državi. Može li se govoriti o uzajamnom priznavanju odluka azila druge članice EU za potrebe postupka izručenja? Možda je rano govoriti o tome, međutim bilo bi zanimljivo da se takvo pitanje pojavi pred Sudom Europske unije.

39 VSRH, br: II 8 Kr 6/2013-4, od 5. studenog 2013. godine

Zaključak

Nacionalno zakonodavstvo i sudska praksa Republike Hrvatske u području ekstradicije i azila proteklih su se godina značajno razvili. I pored velikih pomaka koji su se dogodili u zakonodavstvu i sudskoj praksi, postupak se još uvijek dijeli na pravni i politički. Ipak, činjenica da su hrvatski sudovi započeli ispitivati i pitanja vezana za status azila, odnosno primjenu načela *non refoulementa* u postupku izručenja svakako je veliki pomak u smjeru usklađivanja s međunarodnim i regionalnim pravnim standardima.

3.

IZRUČENJE U KONTEKSTU EUROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA*

* **Krešimir Kamber**, Pravni savjetnik na Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu. Sve navedeno u ovom tekstu isključivo je osobno stajalište autora i ničim ne obvezuje Europski sud za ljudska prava ili Vijeće Europe. Prikaz konvencijskog prava daje se prema stanju na 15. rujna 2014. Praksa Europskog suda za ljudska prava citirana je prema nazivu presude ili odluke, njezinom broju i datumu te odgovarajućem paragrafu (označenom skraćenicom “para.”) koji razvija ili primjenjuje relevantan konvencijski standard. Oznaka “V” kod citiranja presude označava presudu Velikog vijeća. Presude i odluke Europskog suda za ljudska prava mogu se pronaći na Internet pretraživaču: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#>.

UVOD

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija)⁴⁰ ne jamči pravo (kao takvo) određenoj osobi da neće biti izručena ili na drugi način udaljena s teritorija određene države stranke Konvencije.⁴¹ To, međutim, ne znači da Konvencija nema svoju primjenu u postupcima izručenja ili drugih oblika udaljenja osoba s nacionalnog teritorija jer bi time Konvencija, kao instrument osiguranja i promicanja vrijednosti demokratskog društva, izgubila svoj praktični smisao i značaj u odnosu na određenu kategoriju osoba koje se nalaze u sasvim konkretnoj pravnoj situaciji pod kontrolom neke države stranke Konvencije. Osim toga, takvo bi shvaćanje svakako bilo protivno ne samo eksplicitnim odredbama Konvencije koje nalaze primjenu u postupcima izručenja, kao što je ona vezana uz zaštitu od arbitrarnog oduzimanja slobode iz članka 5. stavka 1., već i impliciranim vrijednostima cjelokupnog konvencijskog sustava koji počiva na zajedničkoj tradiciji poštovanja demokratskih vrijednosti, slobode i vladavine prava na dobrobit svake osobe čiji položaj ovisi o postupcima nacionalnih vlasti.

Položaj izručenika u tom se smislu ne razlikuje od položaja ostalih osoba koje se po bilo kojoj drugoj osnovi nalaze u nadležnosti određene države stranke Konvencije. Taj je položaj pravno određen s dva aspekta: (1) održivosti općih konvencijskih načela i (2) primjene specifičnih konvencijskih standarda u postupcima izručenja.

Opća načela tumačenja konvencijskih normi na odgovarajući se način primjenjuju i kod razumijevanja standarda koje u svojoj praksi razvija Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu (u daljnjem tekstu: Sud). Prema tome, ona moraju biti smjernica nacionalnom sudu i drugom nadležnom tijelu kod konceptualiziranja konkretnog ekstradicijskog problema i pristupa njegovom rješavanju. Pri tome valja imati na umu da je Konvencija dio nacionalnog pravnog sustava te da kao izvor više pravne norme od samog zakona mora biti primijenjena sukladno standardima koje razvija Sud.

40 Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006 i 2/2010).

41 ESLJP, Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 14038/88, 7. srpnja 1989., para. 85.

Neka od temeljnih relevantnih općih načela predviđaju sljedeće:

- Konvencija je specifičan međunarodni ugovor kolektivnog ostvarenja ljudskih prava i temeljnih sloboda čija priroda i svrha zahtijeva da njezine odredbe budu tumačene tako da ostvarenje prava bude praktično i učinkovito,⁴²
- Konvencija je “ustavnopravni instrument europskog javnog poretka” u području ljudskih prava,⁴³
- Konvencija je živi instrument koji mora biti tumačen u svjetlu aktualnih društvenih uvjeta, pri čemu viši standardi u zaštiti ljudskih prava posljedično zahtijevaju strožu procjenu povreda fundamentalnih vrijednosti u demokratskom društvu,⁴⁴
- Konvencija mora biti promatrana kao cjelina i tumačena na način da se postigne što veća koherentnost i sklad između različitih odredbi,⁴⁵
- Konvencija mora biti razmatrana u skladu s relevantnim načelima i pravilima međunarodnog prava.⁴⁶

Specifični konvencijski standardi u postupcima izručenja mogu se koncepcijski promatrati s dva aspekta: (1) nacionalni ili “unutarnji” aspekti te (2) konvencijske zapreke izručenja uvjetovane okolnostima u državi moliteljici.

Pri tome, nacionalni se aspekt odnosi na: (a) primjene mjera oduzimanja slobode (ekstradicijski pritvor ili istražni zatvor radi predaje)⁴⁷ i (b) postupovna jamstva u postupku izručenja.

42 ESLJP, Al-Saadoon and Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 61498/08, 2. ožujka 2010., para. 127.

43 ESLJP, Bosphorus Hava Yolları Turizmve Ticaret Anonim Şirketi protiv Irske [VV], br. 45036/98, 30. lipnja 2005., para. 156.

44 ESLJP, Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije, br. 13178/03, 12. studenog 2006., para. 48.

45 ESLJP, Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 13229/03, 29. siječnja 2008., para. 62.

46 ESLJP, Hirsi Jamaa i dr. protiv Italije [VV], br. 27765/09, 23. veljače 2012., para. 171.

47 U daljnjem će se tekstu napomene vezane uz ekstradicijski pritvor na odgovarajući način odnositi i na istražni zatvor radi predaje. Razlika će biti naglašena tamo gdje je to nužno. Odgovarajuće vrijedi i u odnosu na pojam “izručenika” i “izručenja”, pri čemu će se pojam “izručenika” koristiti za svaku osobu u odnosu na koju je postupak izručenja započeo ili je u tijeku.

Konvencijske zapreke izručenja uvjetovane okolnostima u državi moliteljici obuhvaćaju pitanja: (a) procjene opasnosti po prava i slobode izručenika u slučaju izručenja te (b) konkretizacije jamstava u okolnostima pojedinog predmeta.

2.

NACIONALNI ILI "UNUTARNJI" ASPEKTI

2.1.

Primjena mjera oduzimanja slobode

Primjena mjera oduzimanja slobode u svrhu izručenja odnosno predaje mora udovoljiti određenim supstantivnim i proceduralnim konvencijskim zahtjevima. Pri tome su supstantivni zahtjevi određeni u članku 5. stavku 1. Konvencije, dok se proceduralni zahtjev primarno odnosi na postupovna jamstva sudskog nadzora mjera oduzimanja slobode predviđenih stavkom 4. članka 5. Konvencije.

Tek kada su ispunjena oba navedena zahtjeva (supstantivni i proceduralni) kod primjene mjera oduzimanja slobode u postupcima izručenja odnosno predaje, moguće je govoriti o zakonitom i opravdanom pritvoru radi izručenja, odnosno istražnom zatvoru radi predaje. Time se ujedno ostvaruju temeljni zahtjevi članka 5. Konvencije čiji je cilj spriječiti svako arbitrarno ili neopravdano oduzimanje slobode. Pri tome je kod procjene okolnosti konkretnog predmeta osobito potrebno imati u vidu tri pravila:

- Članak 5. stavak 1. Konvencije predviđa taksativnu listu izuzetaka od načela osobne slobode i takvi izuzeci moraju biti tumačeni restriktivno,
- Oduzimanje slobode mora biti zakonito u supstantivnom i proceduralnom smislu,
- Sudski nadzor mjera oduzimanja slobode mora biti zajamčen i on mora biti učinkovit.⁴⁸

⁴⁸ ESLJP, McKay protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 543/03, 3. listopada 2006., para. 30.

Ova se opća pravila dalje konkretiziraju kroz sasvim konkretna, supstantivna i postupovna jamstva kod primjene mjera oduzimanja slobode u svrhu izručenja ili predaje koja će prema toj sistematizaciji biti odvojeno izložena u nastavku.

2.1.1.

Supstantivni aspekt primjene mjera oduzimanja slobode

Supstantivni aspekt primjene mjera oduzimanja slobode kod izručenja određen je člankom 5. stavkom 1. Konvencije, koji u svom relevantnom dijelu predviđa:

“Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

...

ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru ... osobe protiv koje je u tijeku postupak ... izručenja.”

Iz odredbe članka 5. stavka 1. Konvencije sadržajno proizlaze dva temeljna zahtjeva:

- 1 : da svako oduzimanje slobode mora biti utemeljeno na zakonu (zakonitost u užem smislu) te
- 2 : da oduzimanje slobode ne smije biti arbitrarno.⁴⁹

Zakonitost oduzimanja slobode kompleksan je zahtjev koji se sastoji od više elemenata. S konvencijskog aspekta on se određuje i procjenjuje na temelju primjenjivih zakonskih odredbi nacionalnog zakonodavstva, pri čemu praksa nacionalnih sudova ima osobit značaj budući da upravo ona određuje sadržaj i doseg norme domaćeg prava. Pri tome je primarno na nacionalnim sudovima da tumače norme nacionalnog zakonodavstva, imajući u vidu da odstupanje od pravila nacionalnog prava kod primjene mjera oduzimanja slobode za sobom povlači i povredu Konvencije te da stoga Sud ima u svojoj nadležnosti pravo procjene u kojoj mjeri su norme nacionalnog zakonodavstva, u supstantivnom i proceduralnom smislu, primijenjene u skladu sa zahtjevom zakonitosti iz članka 5. stavka 1. Konvencije.⁵⁰

49 ESLJP, Amuur protiv Francuske, br. 197762/92, 25. lipnja 1996., para. 50.

50 ESLJP, Longa Yoneku protiv Latvije, br. 57229/09, 15. studenog 2011., para. 121.

Oduzimanje slobode utemeljeno na zakonu u smislu članka 5. stavka 1. Konvencije podrazumijeva:

- a : postojanje pravne osnove za oduzimanje slobode u konkretnoj situaciji zbog izručenja odnosno predaje,
- b : ta pravna osnova mora biti određene kvalitete (dostupna, predvidiva i jasna) te
- c : oduzimanje slobode mora biti u skladu s citiranom pravnom osnovom, odnosno u skladu s odredbama relevantnog nacionalnog zakonodavstva (u supstantivnom i proceduralnom smislu), uzimajući pri tome u obzir i norme međunarodnog prava koje su na snazi u konkretnoj državi.⁵¹

Postupanje protivno bilo kojem od ovih standarda dovodi do povrede članka 5. stavka 1. Konvencije. Sud je tako našao povredu toga članka u situaciji u kojoj nije bilo potpuno jasno koje norme međunarodnog prava su nacionalni sudovi smatrali primjenjivim u postupku izručenja podnositelja. To je dovelo do određivanja ekstradicijskog pritvora, premda supstantivna i postupovna pravila kod određivanja takvog pritvora nisu bila jasno razrađena u nacionalnom zakonodavstvu. Pri tome Sud nije prihvatio argument po kojem Europska konvencija o izručenju⁵² ili supsidijarna primjena odredbi kaznenog postupovnog zakonodavstva može sama po sebi predstavljati pravnu osnovu koja s određenom kvalitetom, naime jasno i predvidljivo, regulira pitanja vezana uz ekstradicijski pritvor.⁵³ Kod takvih nedostataka u kojima nema izričite pravne norme koja regulira pitanja ekstradicijskog pritvora, nastojanja sudske prakse, odnosno uputa viših sudova kod primjene određenih instituta nacionalnog (kaznenog) zakonodavstva na odgovarajući način i u postupcima vezanim uz ekstradicijski pritvor ne mogu zadovoljiti nužnost postojanja konkretne pravne osnove koja štoviše mora biti dostupna, predvidiva i jasna.⁵⁴

Nadalje, problem nezakonitosti ekstradicijskog pritvora nastaje kada oduzimanje slobode nije bilo u skladu sa supstantivnim i proceduralnim zahtjevima na-

51 ESLJP, Amuur protiv Francuske, br. 197762/92, 25. lipnja 1996., para. 50, ESLJP, Medvedyev i dr. protiv Francuske [VV], br. 33943/03, 29. ožujka 2010., para. 79-80.

52 Europska konvencija o izručenju od 13. prosinca 1957. godine, NN, Međunarodni ugovori, 14/94 od 13. prosinca 1957.

53 ESLJP, Toniolo protiv San Marina i Italije, br. 44853/10, 26. lipnja 2012., para. 48-51.

54 ESLJP, Soldatenko protiv Ukrajine, br. 2440/07, 23. listopada 2008., para. 112-114.

cionalnog zakonodavstava. Primjer toga je propuštanje rokova kod određivanja ili produljenja pritvora, odnosno produljenje pritvora bez odgovarajuće pravne osnove, kao što je podnošenje zahtjeva za izručenje nakon isteka odgovarajućeg roka.⁵⁵ Sličan problem nastaje i kod propuštanja poduzimanja svih zakonom predviđenih radnji radi utvrđivanja ispunjenja pretpostavki za određivanje ekstradicijskog pritvora ili određivanje takvog pritvora iako se iz raspoloživih podataka moglo pravovremeno utvrditi da pretpostavke za izručenje nisu ispunjene (jer se radi o državljaninu države izručiteljice).⁵⁶

Kako je već navedeno, drugi temeljni zahtjev članka 5. stavka 1. Konvencije, uz zakonitost u užem smislu, jest zabrana arbitrarnosti primjene mjere ekstradicijskog pritvora. To znači da primjena mjere pritvora može biti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom (zakonita u užem smislu) a da pri tome, u danim okolnostima, istovremeno bude arbitrarna i time protivna članku 5. stavku 1. Konvencije.⁵⁷ Test "arbitrarnosti" nije podložan apstraktnom određenju i mora se procjenjivati prema okolnostima konkretnog predmeta. On se, prema praksi Suda, konceptualno ostvaruje kroz tri zahtjeva:

- a : Oduzimanje slobode mora biti određeno u dobroj vjeri, dakle mora postojati uska veza između citirane osnove za oduzimanje slobode i okolnosti u kojima je ta mjera primijenjena,
- b : Mjesto i uvjeti u prostoru za oduzimanje slobode moraju biti odgovarajući,
- c : Duljina pritvora ne smije premašiti mjeru koja je razumna svrsi zbog koje je pritvor određen.⁵⁸

Na temelju ovog teksta sud je, primjerice, pronašao da ne postoji uska veza između citirane osnove za oduzimanje slobode i okolnosti primjene te mjere u situaciji kada je osobi bila oduzeta sloboda zbog izručenja, a nakon što su istekli maksimalni rokovi za ekstradicijski pritvor, oduzimanje slobode je produljeno po osnovi protjerivanja stranca koji nezakonito boravi u zemlji. Istovremeno je takav status osobe bio jasan od samog trenutka njezina uhićenja, ali do isteka rokova za ekstradicijski pritvor nije bio razmatran kao odlučan kod primjene mjera odu-

55 ESLJP, Shchebet protiv Rusije, br. 16074/07, 12. lipnja 2008.

56 ESLJP, Garabayev protiv Rusije, br. 38411/02, 7. lipnja 2007., para. 88-89.

57 ESLJP, Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 13229/03, 29. siječnja 2008., para. 67.

58 ESLJP, Yoh-Ekale Mwanje protiv Belgije, br. 10486/10, 20. prosinca 2011., para. 117.-119, ESLJP, Oshlakov protiv Rusije, br. 56662/09, 3. travnja 2014., para. 112.

zimanja slobode.⁵⁹ Međutim, to ne znači da nije moguće preklapanje osnova za pritvor. Tako u kontekstu preklapanja kaznenog postupka i postupka izručenja, odlaganje izručenja zbog trajanja kaznenog postupka za vrijeme dok je izručeniku oduzeta sloboda nije pitanje ekstradicijskog pritvora, nego istražnog zatvora u kaznenom postupku koji se procjenjuje prema članku 5. stavku 3. Konvencije, dakle pravilima koja vrijede za istražni zatvor u kaznenom postupku.⁶⁰

U svakom slučaju, svako oduzimanje slobode u svezi izručenja u smislu članka 5. stavka 1. Konvencije bit će opravdano samo ako je sam postupak izručenja još uvijek u tijeku. Pri tome je važno napomenuti da s aspekta članka 5. stavka 1. Konvencije, u svrhu opravdanja mjere oduzimanja slobode kod izručenja, sve dok se postupak izručenja uredno odvija, takva mjera ne mora biti obrazlagana nekim daljnjim osnovama kao što je opasnost od bijega ili ponavljanja djela, niti je nužno određivati rokove trajanja pritvora. Ako se, međutim, postupak izručenja ne vodi s dovoljnom pažnjom i postupovnom aktivnošću, mjera oduzimanja slobode prestaje biti opravdana s aspekta članka 5. stavka 1. Konvencije.⁶¹

To je usko u svezi sa zahtjevom razumnog trajanja pritvora kao daljnjeg jamstva zaštite od arbitrarnosti. Razumna duljina ekstradicijskog pritvora ovisi o složenosti i konkretnim okolnostima pojedinog predmeta. Tako je Sud ekstradicijski pritvor od pet godina ocijenio nerazumnim,⁶² dok pritvor od preko dvije godine nije doveo do povrede Konvencije jer je razlog dugom trajanju bilo isključivo podnositeljevo ponašanje.⁶³ Isto tako, ekstradicijski pritvor od oko jedne godine u složenom postupku bez neopravdanih postupovnih zastoja nije sam po sebi bio protiv Konvenciji,⁶⁴ kao ni pritvor od 18 mjeseci u sličnim okolnostima predmeta.⁶⁵

Posebna pravna situacija nastaje ako Sud odredi privremenu mjeru kojom zabranjuje izručenje određene osobe do okončanja postupka pred Sudom i konač-

59 ESLJP, Azimov protiv Rusije, br. 67474/11, 18. travnja 2013., para. 165.

60 ESLJP, Scott protiv Španjolske, br. 21335/93, 18. prosinca 1996., para. 51.-52.

61 ESLJP, A. i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 3455/05, 19. veljače 2009., para. 164, ESLJP, Khudyakova protiv Rusije, br. 13476/04, 8. siječnja 2009., para. 59.

62 ESLJP, Ademović protiv Turske, br. 28523/03, 6. lipnja 2012., para. 39.

63 ESLJP, Kolompar protiv Belgije, br. 11613/85, 24. rujna 1992., para. 40.-42.

64 ESLJP, Azimov protiv Rusije, br. 67474/11, 18. travnja 2013., para. 167, ESLJP, Shakurov protiv Rusije, br. 55822/10, 5. lipnja 2012., para. 163.

65 ESLJP, Rustamov protiv Rusije, br. 11209/10, 3. srpnja 2012., para. 160.

ne odluke Suda o dopustivosti izručenja.⁶⁶ Ako Sud primjeni privremenu mjeru, samo trajanje oduzimanja slobode u tom periodu načelno ne dovodi do nezakonitosti u smislu članka 5. stavka 1. Konvencije, ako (1) je postupak izručenja i dalje u tijeku, (2) trajanje pritvora nije nerazumno dugo – moraju biti razmotrene alternativne mjere osiguranja nazočnosti – te (3) ako je trajanje pritvora u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.⁶⁷

2.1.2.

Postupovna jamstva sudskog nadzora mjera oduzimanja slobode kod izručenja

Postupovna jamstva sudskog nadzora kod ekstradicijskog pritvora određena su člankom 5. stavkom 4. Konvencije koji predviđa:

“Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.”

Time se postavljaju tri temeljna zahtjeva:

- 1 : Pravo na sudski nadzor zakonitosti oduzimanja slobode,
- 2 : Zahtjev za brzim razmatranjem predmeta te
- 3 : Zahtjev pravičnosti postupka.

Pravo na sudski nadzor zakonitosti oduzimanja slobode predviđa da kod primjene mjere ekstradicijskog pritvora izručenik mora imati mogućnost da tijelo sudbene vlasti razmotri zakonitost njegovog oduzimanja slobode te da takvo tijelo sudbene vlasti naloži puštanje na slobodu ako oduzimanje slobode više nije osnovano.⁶⁸ Sudski nadzor mora biti ili (1) periodički ili (2) osoba mora imati mo-

66 Sud određuje privremene mjere na temelju članka 39. Poslovnika ako postoji neposredna opasnost od nepopravljive štete (v. ESLJP, *Mamatkulov i Askarov protiv Turske* [VV], br. 46827/99 46951/99, 4. veljače 2005., para. 104.). Privremene mjere su obvezujuće za državu u odnosu na koju su izdane i one ostaju na snazi dok Sud ne odredi drugačije (v. članak 34. Konvencije).

67 ESLJP, *Umirov protiv Rusije*, br. 17455/11, 18. rujna 2012., para. 137-141, ESLJP, *Kasymakhunov protiv Rusije*, br. 29604/12, 14. studenog 2013., para. 171.-173.

68 ESLJP, *A. i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 3455/05, 19. veljače 2009., para. 202.

gućnost zahtijevati od suda da razmotri njezin predmet. Prema tome, do povrede Konvencije dolazi ako nema ni periodičke kontrole ni mogućnosti zahtijevati razmatranje zakonitosti pritvora,⁶⁹ ali i kada mogućnost zahtijevati razmatranje pritvora nije jasno utvrđena u nacionalnom zakonodavstvu.⁷⁰

Ako je sudski nadzor periodički, tada kontrola opravdanosti mjere oduzimanja slobode mora biti provedena u redovitim intervalima između kojih ne smije postojati preveliki razmak. Sud je tako prihvatio period od dva do pet mjeseci,⁷¹ dok je izrazio dvojbe kod perioda od šest mjeseci, a našao povredu članka 5. stavka 4. Konvencije kod perioda od 10,⁷² odnosno 14 mjeseci.⁷³ Unatoč samom postojanju periodičke kontrole opravdanosti mjere oduzimanja slobode, nadležni sudovi moraju reagirati uvijek kada postoje nove okolnosti za njezino preispitivanje.⁷⁴

Zahtjev za brzim razmatranjem predmeta određuje period u kojem nadležni sud mora odlučiti o zakonitosti, odnosno opravdanosti daljnjeg ekstradicijskog pritvora. Taj period započinje od trenutka kada se postavio zahtjev za odlučivanje u predmetu pa do odluke nadležnog suda o mjeri oduzimanja slobode.⁷⁵ Pri tome, članak 5. stavak 4. Konvencije ne postavlja zahtjev postojanja daljnjeg žalbenog sudovanja u odnosu na odluku o ekstradicijskom pritvoru, ali ako takva mogućnost postoji u nacionalnom zakonodavstvu, sva jamstva iz te odredbe su na odgovarajući način primjenjiva. Ipak, s aspekta zahtjeva za brzim razmatranjem predmeta, u žalbenom postupku relevantni kriteriji su nešto blaži, osobito kada je odluka koja se pobija u žalbenom postupku donesena od strane nadležnog suda pred kojim su bila zajamčena sva postupovna jamstva.⁷⁶

Kriteriji za procjenu brzog razmatranja predmeta ovise o postupcima nadležnih tijela, ponašanju stranke te drugim okolnostima predmeta koje utječu na duljinu odlučivanja.⁷⁷ Na temelju tih kriterija, Sud je primjerice našao povrede

69 ESLJP, Azimov protiv Rusije, br. 67474/11, 18. travnja 2013., para. 152-153.

70 ESLJP, Khodzhayev protiv Rusije, br. 52466/08, 12. svibnja 2010., para. 129.

71 ESLJP, Sidikovy protiv Rusije, br. 73455/11, 20. lipnja 2013., para. 181-186, ESLJP, Khodzhamberdiyev protiv Rusije, br. 64809/10, 5. lipnja 2012., para. 108-113.

72 ESLJP, Khodzhayev protiv Rusije, br. 52466/08, 12. svibnja 2010, para. 125.

73 ESLJP, Azimov protiv Rusije, br. 67474/11, 18. travnja 2013., para. 151.

74 ESLJP, Abdulkhakov protiv Rusije, br. 14743/11, 2. listopada 2012., para. 217.

75 ESLJP, Sanchez-Reisse protiv Švicarske, br. 9862/82, 21. listopada 1986., para. 54.

76 ESLJP, Niyazov protiv Rusije, br. 27843/11, 16. listopada 2012., para. 140.

77 Ibid., para. 141.

članka 5. stavka 4. Konvencije u odnosu na 17 dana⁷⁸ ili 31 dan na prvom stupnju i 46 na drugom.⁷⁹

U odnosu na zahtjev pravičnosti postupka koji je, kako je to već navedeno, jedan od aspekata članka 5. stavka 4. Konvencije, valja imati u vidu da ova odredba ne zahtijeva jednake detaljne standarde pravičnosti iz članka 6. stavka 1. Konvencije koji moraju postojati u kaznenom ili građanskom sudskom postupku. Bitno je, međutim, da temeljna načela sudskog postupka, kao što je raspravno načelo i načelo jednakosti oružja, budu zajamčena. Time se ostvaruje, s jedne strane, učinkovita sudska kontrola prikladna okolnostima konkretnog oduzimanja slobode te, s druge strane, minimalna postupovna zaštita prava izručenika u odnosu na mjeru oduzimanja slobode.⁸⁰

2.1.3.

Alternativne mjere osiguranja nazočnosti

Alternativne mjere osiguranja nazočnosti kojima se ograničava sloboda izručenika razmatraju se u kontekstu slobode kretanja, zajamčene člankom 2. Protokola br. 4 uz Konvenciju, koji predviđa sljedeće kriterije:

- a: alternativne mjere osiguranja nazočnosti moraju biti zakonite – dakle, temeljiti se na odgovarajućoj pravnoj osnovi koja mora biti zahtijevane kvalitete (dostupna, predvidljiva i jasna),
- b: ograničenja uvjetovana alternativnim mjerama osiguranja nazočnosti moraju slijediti legitiman cilj te
- c: takva ograničenja moraju uvijek biti razmjerna utvrđenom legitimnom cilju.⁸¹

78 ESLJP, Kadem protiv Malte, br. 55263/00, 9. siječnja 2003., para. 44.

79 ESLJP, Sanchez-Reisse protiv Švicarske, br. 9862/82, 21. listopada 1986., para. 54.

80 ESLJP, A. i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva [V], br. 3455/05, 19. veljače 2009., para. 203.-204.

81 ESLJP, Dzhakysbergenov (aka Jaxybergenov) protiv Ukrajine, br. 12343/10, 10. veljače 2011., para. 55.

Postupovna jamstva kod izručenja

Postupovna jamstva kod izručenja predviđena su kao zahtjev postojanja učinkovitog pravnog sredstva u nacionalnom sustavu kojim se jamči da će u svakom postupku izručenja odgovarajući konvencijski standardi biti detaljno i valjano razmotreni. To se primarno odnosi na jamstvo da će u nacionalnom sustavu postojati takav postupak koji će osigurati da do izručenja neće doći ako bi time došlo do povreda ljudskih prava pojedinca koja se država stranka Konvencije obvezala poštovati.

Međutim, u postupcima izručenja članak 6. Konvencije (pravo na pošteno suđenje) nije primjenjiv,⁸² kao što nije primjenjiv ni u postupcima predaje po europskom uhidbenom nalogu⁸³ ili bilo kojim drugim postupcima reguliranja ulaska, nastanjivanja ili uklanjanja stranaca iz zemlje.⁸⁴ U postupcima izručenja ipak je primjenjiv članak 29. Ustava,⁸⁵ koji jamči pravo na pošteno suđenje i sadržajno odgovara članku 6. Konvencije, ali se standardi primjene ostvaruju u okviru širokih granica procjene nadležnih tijela. Tako do povrede prava na pošteno suđenje iz članka 29. Ustava neće doći ako nije došlo do “flagrantne uskrate pravičnog suđenja”. Dakle, manji postupovni propusti u postupku izručenja nisu obuhvaćeni člankom 29. Ustava.⁸⁶

Postupovna jamstva kod izručenja, kako su prethodno konceptualizirana, zajamčena su člankom 13. Konvencije (pravo na djelotvoran pravni lijek). Ova odredba Konvencije zahtijeva postojanje pravnog lijeka na nacionalnoj razini kojim se mogu ostvariti konvencijska prava i kojim se može postići odgovarajuća zaštita. Organizacijski ili pravno-tehnički aspekti takve zaštite ne određuju se detaljno Konvencijom – primarno je na državama da osiguraju svoj pravni sustav tako da on bude učinkovit.⁸⁷

82 ESLJP, Peñafiel Salgado protiv Španjolske (odluka), br. 65964/01, 16. travnja 2002.

83 ESLJP, Monedero Angora protiv Španjolske (odluka), br. 411385/05, 7. listopada 2008.

84 ESLJP, Maaouia protiv Francuske [VV], br. 39652/98, 5. studenog 2000., para. 39.

85 Ustav RH

86 Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-5270/2012 od 22. siječnja 2013.

87 ESLJP, De Souza Ribeiro protiv Francuske [VV], br. 22689/07, 13. prosinca 2012., para. 77.-81.

Aspekti procjene učinkovitosti pravnog lijeka, odnosno relevantnih postupovnih jamstava odnose se na:

- 1 : Tijelo koje vodi postupak – organizacijski aspekt,
- 2 : Učinkovitost samog postupka te
- 3 : Pitanje odgovnog učinka pravnog lijeka.

S organizacijskog aspekta, tijelo koje vodi postupak izručenja i koje je time dužno procjenjivati relevantne konvencijske standarde, postupak pred nadležnim sudovima u pravilu zadovoljava zahtjev učinkovitog pravnog lijeka u smislu članka 13. Konvencije.⁸⁸ Nadležno tijelo, koje će u kontekstu izručenja procjenjivati konvencijske standarde, može biti i tijelo izvršne vlasti, ali tada mora postojati mogućnost sudske kontrole postupovnih i supstantivnih aspekata odluka izvršne vlasti, osobito u kontekstu postojanja pretpostavki za konvencijsku zabranu izručenja.⁸⁹

Zahtjev sudovima za ispitivanje pretpostavki za odbijanje izručenja na temelju zabrane izručenja zbog povrede ljudskih prava implicirano je i u odluci Ustavnog suda U-III-5270/2012 od 22. siječnja 2013. godine,⁹⁰ a isto je stajalište eksplicitno zauzeto i u komparativnoj praksi Ustavnih sudova Austrije, Njemačke i Republike Češke.⁹¹

Zahtjev za učinkovitost postupka odnosi se na stvarnu mogućnost procjene konvencijskih standarda u postupku izručenja. Sasvim konkretno, to je zahtjev da strogo, detaljno i promptno moraju biti razmotreni uvjeti koji mogu dovesti do odbijanja izručenja. Konvencija ne precizira kako će to biti provedeno, ali nacionalni sustav mora biti organiziran tako da se takva procjena učinkovito može ostvariti uvijek pred nepristranim tijelom te da do izručenja ne dođe ako bi izručenje bilo protivno konvencijskim standardima.⁹²

Primjena pravnog lijeka, odnosno postupka pred nadležnim tijelom u kojem se procjenjuje bi li izručenje bilo protivno konvencijskim standardima mora imati

88 ESLJP, Slivenko i dr. protiv Latvije [VV], br. 48321/99, 23. siječnja 2002., para. 99.

89 ESLJP, Chankayev protiv Azerbajdžana, br. 56688/12, 14. studenog 2013., para. 93.

90 V. točke 8-10.

91 Kapferer, op. cit. , str. 66.

92 ESLJP, Shamayev i dr. protiv Gruzije i Rusije, br. 36378/02, 12. travnja 2005., para. 464., ESLJP, Garayev protiv Azerbajdžana, br. 53688/08, 10. lipnja 2010., para. 84., ESLJP, Chankayev protiv Azerbajdžana, br. 56688/12, 14. studenog 2013., para. 93., ESLJP, De Souza Ribeiro protiv Francuske [VV], br. 22689/07, 13. prosinca 2012., para. 82.

odgodni učinak uvijek kada postoji opasnost da osoba uslijed izručenja bude izložena nekom od zabranjenih postupanja iz članka 2. (pravo na život) ili članka 3. (zabrana mučenja) Konvencije.⁹³

3.

KONVENCIJSKE ZAPREKE IZRUČENJA

Kao što je već prethodno navedeno, Konvencija ne jamči pravo određenoj osobi da neće biti izručena u drugu državu u svrhu izvršenja kaznene sankcije ili vođenja kaznenog postupka. Konvencijska obveza na zabranu izručenja ipak nastaje ako izručenje dovodi ili može dovesti do negativnih posljedica po konvencijska prava. Postupanjem protivno ovoj obvezi, odnosno izlaganjem pojedinca riziku povrede konvencijskih prava u državi izručenja, država izručiteljica preuzima teret posljedica povrede takvih prava.⁹⁴ Time se ne proširuje područje primjene Konvencije na države koje joj nisu stranke, već se jamči praktičnost i učinkovitost te puno poštovanje konvencijskih jamstava u onim državama koje su njezine stranke.

Relevantan test po kojem se ocjenjuje odgovornost države izručiteljice:

- 1: postojanje osnovanih pretpostavki da će osoba u pitanju, ako bude izručena,
- 2: biti izložena stvarnom riziku povrede određenog konvencijskog prava u državi moliteljici.⁹⁵

Primjena ovog standarda ovisi o dva elementa: (1) pravilima procjene opasnosti od povrede konvencijskih prava izručenika u slučaju izručenja te (2) pravilima konkretizacije jamstava u okolnostima pojedinog predmeta.⁹⁶

93 ESLJP, Shamayev i dr. protiv Gruzije i Rusije, br. 36378/02, 12. travnja 2005., para. 460., ESLJP, De Souza Ribeiro protiv Francuske [VV], br. 22689/07, 13. prosinca 2012., para. 82.

94 V. ESLJP, El-Masri protiv bivše jugoslavenske Republike Makedonije [VV], br. 39630/09, 13. prosinca 2012., para. 220-222.

95 ESLJP, Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 14038/88, 7. srpnja 1989., para. 91.

96 Isti standardi se na odgovarajući način primjenjuju i u administrativnim postupcima prisilnog udaljenja stranaca (v. ESLJP, Babar Ahmad i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 24027/07, 10. travnja 2012., para. 168.).

3.1.

Pravila procjene opasnosti povrede konvencijskih prava

3.1.1.

Teret dokaza

Izručenik mora dostatno ukazati nadležnim tijelima da postoji opasnost od povrede konvencijskih prava u slučaju izručenja. On time mora omogućiti nacionalnim tijelima koja sudjeluju u postupku izručenja da budu dovoljno upoznata s opasnošću povrede njegovih prava ako odobre izručenje u određenu državu moliteljicu. Bez toga se ne može očekivati od nadležnih tijela države izručiteljice da valjano odgovore na sve prigovore izručenika. Osim toga, u slučaju podnošenja daljnjeg zahtjeva Sudu, omogućavanjem nadležnim tijelima da razmotre konkretne prigovore izručenika ostvaruje se institucionalna supsidijarnost konvencijskog sustava.

Ova obveza izručenika odnosi se na dva aspekta:

- a : opće prilike u državi izručenja koje se moraju procijeniti na temelju izvora neovisnih organizacija za zaštitu ljudskih prava i službenih državnih izvora te
- b : osobnu situaciju izručenika koja se procjenjuje na temelju dokaza koje on mora podnijeti ili na koje barem mora ukazati. Dakle, same teške opće prilike u državi moliteljici nisu dostatne da bi rizik bio “stvaran” u predmetu konkretnog izručenika.⁹⁷

Kada izručenik dostatno ukaže nadležnim tijelima na moguće povrede njegovih prava u slučaju izručenja, tada je na nadležnim tijelima da provedu odgovarajuću procjenu takve opasnosti. Procjena opasnosti mora se temeljiti na konkretnom dokaznom materijalu stranaka, ali i onom pribavljenom po službenoj dužnosti od trećeg, pouzdanog i objektivnog izvora. Odluke nadležnih tijela moraju sadržavati dovoljne i uvjerljive razloge koji upućuju da su oba navedena aspekta detaljno i pažljivo razmotrena.⁹⁸

97 ESLJP, Garabayev protiv Rusije, br. 38411/02, 7. lipnja 2007., para. 78., ESLJP, Kozhayev protiv Rusije, br. 60045/10, 5. lipnja 2012., para. 90.

98 ESLJP, Garabayev protiv Rusije, br. 38411/02, 7. lipnja 2007., para. 79., ESLJP, Ryabikin

Takva obveza postoji s aspekta supstantivne pravne norme koja dolazi u primjenu (npr. članka 3. Konvencije)⁹⁹ ili, kako je već prethodno navedeno, s aspekta prava na učinkovito pravno sredstvo iz članka 13. Konvencije.¹⁰⁰

3.1.2.

Metode ocjene izvora

Kod procjene opasnosti u slučaju izručenja moraju se uzeti u obzir razni izvori neovisnih organizacija za zaštitu ljudskih prava, kao i razni dostupni službeni državni izvori te izvori međunarodnih organizacija.

To, primjerice, uključuje: The United Nations Refugee Agency (UNHCR), European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment (CPT), International Committee of Red Cross, United Kingdom Home Office, United States State Department, Amnesty International, Human Rights Watch, International Crisis Group i medije.¹⁰¹

Pri ocjeni ovih izvora od značajne su pomoći različite metode procjene vjerodostojnosti izvora spoznaje koje osobito uključuju procjenu: (1) karakteristika autora – značaj i reputacija, (2) neovisnost izvora, (3) pouzdanost – ozbiljnost i temeljitost istraživanja, prisutnost u državi u pitanju, usmjerenost prema pitanjima ljudskih prava te (4) objektivnost.¹⁰²

protiv Rusije, br. 8320/04, 19. lipnja 2008., para. 118.

99 V. ESLJP, Garabayev protiv Rusije, br. 38411/02, 7. lipnja 2007., para. 83

100 V. supra 2.2., ESLJP, Chankayev protiv Azerbajdžana, br. 56688/12, 14. studenog 2013., para. 91.

101 V. dalje ESLJP, Kozhayev protiv Rusije, br. 60045/10, 5. lipnja 2012., para. 55-60., ESLJP, M.S.S. protiv Belgije i Grčke [V], br. 30696/09, 21. siječnja 2011., para. 159.-203.

102 ESLJP, Kozhayev protiv Rusije, br. 60045/10, 5. lipnja 2012., para. 79.-80., V. metodu kritičke ocjene izvora spoznaje (critical valuation of information sources) – (1) značaj autora, (2) njegova objektivnost, (3) kvaliteta rada, (4) aktualnost rada, (5) značaj rada.

3.1.3.**Vrijeme procjene**

Relevantno vrijeme procjene je trenutak u kojem se odlučuje o izručenju, odnosno predaji osobe. Moguća naknadna promjena okolnosti je bez utjecaja na pitanje odgovornosti države izručiteljice.¹⁰³

Međutim, eventualna naknadna promjena okolnosti može se uzeti u obzir u postupku pred Sudom.¹⁰⁴

3.1.4.**Diplomatska jamstva**

Kod diplomatskih jamstava moguće su dvije situacije:

- 1 : diplomatska jamstva koja su kao takva neprihvatljiva zbog opće situacije u državi moliteljici te
- 2 : diplomatska jamstva koja se načelno mogu prihvatiti, ali se moraju procijeniti.¹⁰⁵

Diplomatska jamstva kao takva nisu prihvaćena u predmetima kod izručenja, npr. u Tadžikistan¹⁰⁶ i Uzbekistan¹⁰⁷ zbog općih prilika povrede ljudskih prava u tim državama.

Procjena diplomatskih jamstava koja se mogu načelno prihvatiti provodi se na temelju: (1) kvalitete danih jamstava te (2) informacija o stanju u državi moliteljici.

103 ESLJP, Kozhayev protiv Rusije, br. 60045/10, 5. lipnja 2012., para. 73.

104 ESLJP, Cruz Varas i dr. protiv Švedske, br. 15576/89, 20. ožujka 1991., para. 76.

105 ESLJP, Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8139/09, 17. siječnja 2012., para. 188.-189.

106 ESLJP, Gaforov protiv Rusije, br. 25404/09, 21. listopada 2010., para. 138.

107 ESLJP, Sulatov protiv Rusije, br. 15303/09, 4. studenog 2010., para. 73.

Konkretni kriteriji procjene diplomatskih jamstava uključuju:

- a : Koliko su konkretna i određena, npr. nije prihvaćeno jamstvo “da će osoba u pitanju uživati sva jamstva kao i svi drugi građani”¹⁰⁸ ili da će država moliteljica “poštovati sve zakone i međunarodne ugovore”¹⁰⁹
- b : Od koga su dana jamstva – može li ta osoba odnosno to tijelo obvezati državu moliteljicu,
- c : Kolika je vjerojatnost da će lokalne vlasti postupiti po jamstvu danom od centralne vlade,
- d : Koliko su jamstva u skladu sa zakonodavnim okvirom države moliteljice,
- e : Radi li se o jednoj od država članica Vijeća Europe,
- f : Prethodni odnos s državom moliteljicom – prethodno poštovanje obećanja iz jamstva,
- g : Može li se naknadno, diplomatskim ili drugim putem, objektivno provjeriti poštuj li se dana jamstva,
- h : U kojoj mjeri država u pitanju surađuje s međunarodnim organizacijama (javnim i nevladinim) u kontroli zaštite ljudskih prava,
- i : Postoje li naznake da je izručenik prethodno bio podvrgnut kršenju ljudskih prava u državi u pitanju.¹¹⁰
- j : Osim navedenih kriterija, u slučaju postupka pred Sudom, relevantno je i u kojoj su mjeri nacionalni sudovi razmatrali diplomatska jamstva.¹¹¹

108 ESLJP, Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva [V], br. 22414/93, 15. studenog 1996., para. 37. i 105.

109 ESLJP, Saadi protiv Italije [V], br. 37201/06, 28. veljače 2008., para. 52. i 147.-148.

110 ESLJP, Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8139/09, 17. siječnja 2012., para. 189.

111 ESLJP, Al-Moayad protiv Njemačke, br. 35865/03, br. 35865/03, 20. veljače 2007., para. 66.-69.

3.1.5.

Odnos Konvencije prema drugim obvezama međunarodnog prava

Konvencija kao međunarodni mehanizam zaštite ljudskih prava ima specijalan karakter obveze kolektivnog ostvarenja ljudskih prava i sloboda koji mora biti tumačen tako da se osigura da prava zajamčena Konvencijom budu praktična i učinkovita te da se njihovim ostvarenjem promiču vrijednosti demokratskog društva.¹¹²

Time se Konvencija razlikuje od recipročnih mehanizama međunarodnog prava u odnosu između država u području izručenja te u postupcima izručenja konvencijska jamstva ne gube svoju svrhu i autoritet.¹¹³

3.1.6.

Odnos Konvencije prema drugim obvezama međunarodnog prava u europskom kontekstu

Posebnost međunarodne suradnje u europskom kontekstu ostvaruje se s obzirom na činjenicu da se izručenje, odnosno predaja osoba odvija između država koje su članice istih međunarodnih mehanizama te između kojih u pravilu postoji pretpostavka uzajamnog povjerenja. Takav je slučaj suradnje s državama koje dijele zajedničko članstvo u Vijeću Europe, dok pojedine države europskog kontinenta čine i dio zajedničkog pravnog sustava Europske unije. Pri tome valja napomenuti kako su sve države članice Europske unije ujedno i stranke Konvencije.¹¹⁴

U ovom kontekstu izručenje, odnosno predaja osobe na temelju europskog uhidbenog naloga odvija se u jednu od država stranaka Konvencije. To se ostvaruje u dvije moguće situacije:

-
- 112 ESLJP, Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 14038/88, 7. srpnja 1989., para. 89.
 - 113 ESLJP, Al-Saadoon and Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 61498/08, 2. ožujka 2010., para. 128., UNHCR, supra n. 52, str.12.-13.
 - 114 V. listu država stranaka Konvencije s datumima ratifikacije odnosno stupanja Konvencije na snagu: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=005&CM=&DF=&CL=ENG>.

- 1 : Država izručenja – stranka Konvencije – je krajnje odredište izručenika,
- 2 : Država izručenja – stranka Konvencije – nije krajnje odredište izručenika, već postoji mogućnost da se osoba izruči ili na bilo koji drugi način preda (npr. administrativnim prisilnim udaljenjem stranca) u treću državu koja nije stranka Konvencije.

Ako je država stranka Konvencije krajnje odredište, to ne isključuje obvezu države izručiteljice da ispita mogućnost povrede konvencijskih prava sukladno općem “Soering testu” procjene opasnosti.¹¹⁵ Pri tome svakako valja uzeti u obzir da se država stranka Konvencije obvezala poštovati konvencijske standarde te da osoba može uvijek iz te države podnijeti zahtjev Sudu u slučaju povrede njezinih prava.¹¹⁶ Kod ove procjene, uz podatke iz ostalih izvora, praksa Suda u odnosu na konkretnu državu stranku Konvencije od osobitog je značaja.

Međutim, ako se radi o zabrani iz principa *non refoulement* u užem smislu, odnosno situaciji u kojoj se osoba koja ima status azilanta, izbjeglice ili tražitelja azila u jednoj od država članice Europske unije treba izručiti državi stranci Konvencije, tada se “Soering” pravila primjenjuju na stroži način, tj. uz detaljnu procjenu svih relevantnih okolnosti.¹¹⁷

Ako država stranka Konvencije nije krajnje odredište ili postoji mogućnost da neće biti krajnje odredište, država izručiteljica dužna je razmotriti:

- a : Stanje u konačnoj državi odredišta s obzirom na konkretne prigovore izručenika,
- b : Hoće li osoba u pitanju imati u državi stranci Konvencije (posrednici) odgovarajući postupak kojim će se razmotriti opasnost od povrede konvencijskih prava u slučaju daljnjeg uklanjanja u krajnju državu odredišta,
- c : Hoće li osoba u pitanju imati mogućnost podnijeti zahtjev Sudu ako ne bude imala takav postupak.¹¹⁸

115 V. supra 3., ESLJP, Gasayev protiv Španjolske (odluka), br. 48514/06, 17. veljače 2009., ESLJP, I. protiv Švedske, br. 61204/09, 5. rujna 2013., para. 55-57.

116 ESLJP, Zarmayev protiv Belgije, br. 35/10, 27. veljače 2014., para. 113.

117 ESLJP, M.G. protiv Bugarske, br. 59297/12, 25. ožujka 2014., para. 83.-96.

118 ESLJP, T.I. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 43844/98, 7. ožujka 2003., ESLJP, K.R.S. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 32733/08, 2. prosinca 2008., ESLJP, M.S.S. protiv Belgije i Grčke [VV], br. 30696/09, 21. siječnja 2011., para. 342.-343.

Pri ovoj procjeni postoji oboriva predmnjeva da će u slučaju države stranke Konvencije kao posrednice ona poštovati svoje konvencijske obveze, dok je na osobi koja tvrdi suprotno teret da to i dokaže.¹¹⁹ Pri tome je praksa Suda u odnosu na pojedinu državu stranku Konvencije od osobitog značaja za procjenu konkretnih okolnosti.

3.2.

Konkretizacija jamstava zabrane izručenja

3.2.1.

Članak 2. Konvencije (pravo na život)

Apsolutna zabrana smrtne kazne predviđena je Protokolom br. 13 uz Konvenciju koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013.¹²⁰ Time je zabrana smrtne kazne postala jedno od fundamentalnih nederogabilnih prava, uz pravo na život i zabranu mučenja.¹²¹

Relevantna pitanja kod izručenja su:

- 1 : postoje li osnovane pretpostavke da bi osoba, u slučaju izručenja,
- 2 : mogla biti izložena stvarnom riziku od smrtne kazne.¹²²

Kod ove procjene osobito je potrebno obratiti pažnju na sljedeće situacije:

- a : Smrtna kazna propisana je za to kazneno djelo zakonom,¹²³
- b : Moguća je prekvalifikacija djela tako da smrtna kazna postane primjenjiva,¹²⁴
- c : Smrtna kazna već je izrečena.¹²⁵

119 ESLJP, Ignaoua i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 46706/08, 18. ožujka 2014., para. 51.

120 V. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=187&CM=&DF=&CL=ENG>.

121 ESLJP, Al-Saadoon and Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 61498/08, 2. ožujka 2010., para. 118.

122 Ibid., para. 123, ESLJP, Rrapo protiv Albanije, br. 58555/10, 25. rujna 2012., para. 69.

123 Ibid., para. 70-74., ESLJP, Koktysh protiv Ukrajine, br. 4370/07, 10. prosinca 2009., para 61.

124 ESLJP, Al-Saadoon and Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 61498/08, 2. ožujka 2010., para. 144.

125 ESLJP, Bader and Kanbor protiv Švedske, br. 13284/04, 8. studenog 2005., para. 45.-46.

Članak 3. Konvencije (zabrana mučenja)

Zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazne dolazi u obzir u više konteksta kao konvencijska zabrana izručenja, osobito kod:

- 1: Uvjeta u zatvoru,
- 2: Opasnosti od zlostavljanja osumnjičenika,
- 3: Težine primijenjenih ili zapriječenih sankcija.

U svakom slučaju, članak 3. Konvencije je apsolutna norma koja se ne može derogirati s obzirom na dane društvene, pravne ili političke okolnosti. Drugim riječima, čak i kod najekstremnijih primjera kao što je područje zaštite društva od terorizma, članak 3. Konvencije ne može se derogirati niti on može biti podložan nekim izuzecima. U tom smislu, primjena članka 3. Konvencije jednako je apsolutna i u postupku izručenja.¹²⁶

Kod izručenja, prema “Soering testu” uvijek je relevantno pitanje:

- a: postojanje osnovanih pretpostavki da će osoba u pitanju, ako bude izručena,
- b: biti izložena stvarnom riziku postupanja protivno članku 3. Konvencije.¹²⁷

Primjena ovog pravila u odnosu na uvjete u zatvoru postaje relevantna ako takvi uvjeti prelaze granice, odnosno kod odobrenja izručenja bi mogli preći granice, neugodnosti i poteškoća koje su implicirane u svaku mjeru izvršenja sankcija oduzimanja slobode.¹²⁸ Pri tome, neki od relevantnih aspekata mogu biti:

- a: Minimalni smještajni standardi u zatvoru – općenito oni uključuju (i.) minimalno 3 m² prostora, (ii.) osobni ležaj na raspolaganju, (iii.) prostor koji ne smije biti dodatno skućen namještajem te (iv.) postojanje mogućnosti kretanja na zraku i slobodnih aktivnosti,¹²⁹

126 ESLJP, *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 22414/93, 15. studenog 1996., para. 79.-80.

127 V. supra 3., ESLJP, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 14038/88, 7. srpnja 1989., para. 91.

128 ESLJP, *Kudła protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, 26. listopada 2000., para. 90.-94.

129 V., u kontekstu nacionalnog sustava, ESLJP, *Ananyev i dr. protiv Rusije*, br. 42525/07 i 60800/08, 10. siječnja 2012., para. 139.-159.

- b : Potpuna izolacija ili djelomična izolacija osobe – pri tome treba cijeliti težinu same mjere, duljinu njezine primjene, svrhu takve mjere i njezine moguće učinke te postupovna jamstva u njezinoj primjeni,¹³⁰
- c : Zdravstvena skrb koja postaje osobito relevantan čimbenik kada je osoba u kritičnom zdravstvenom stanju,¹³¹
- d : Neko posebno svojstvo osobe, kao što je ugrožena manjina.¹³²

Opasnost od zlostavljanja osumnjičenika kao konvencijska zabrana izručenja ne može se procjenjivati samo prema općem lošem stanju u državi moliteljici. Prema tome, navodi o zlostavljanju i proganjanju osoba, a bez konkretnih naznaka da bi izručenik mogao biti izvrgnut takvom postupanju, nisu sami po sebi dovoljni da bi spriječili izručenje.¹³³ Međutim, valja biti oprezan ako se radi o nekoj ugroženoj skupini u državi moliteljici¹³⁴ ili ako postoje dokazi o ustaljenoj praksi zlostavljanja osumnjičenika.¹³⁵

U odnosu na težinu sankcije koja je primijenjena ili čija primjena dolazi u obzir u državi izručenja, valja napomenuti da ona može predstavljati konvencijsku zabranu izručenja samo ako postoji njezina “očita disproporcionalnost” što, kako sam Sud navodi, može biti samo u iznimno rijetkim slučajevima.¹³⁶ Primjer toga bi svakako bila opasnost od kamenovanja žene zbog preljuba u slučaju njezinog udaljenja.¹³⁷

Jedno od pitanja koje se može pojaviti u ovom kontekstu je i mogućnost izricanja doživotne kazne zatvora bez mogućnosti uvjetnog otpusta u državi izručenja. Takve situacije valja procjenjivati prema kriterijima koje je postavio Sud, a koji uključuju zahtjev da: (i.) mora postojati mogućnost uvjetnog otpusta kada penološki razlozi ne zahtijevaju daljnji zatvor te (ii.) takva mogućnost mora postojati u zakonu i praksi.¹³⁸

130 ESLJP, Babar Ahmad i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 24027/07, 10. travnja 2012., para. 205.-212.

131 ESLJP, Yefimova protiv Rusije, br. 39786/09, 19. veljače 2013., para. 210.-211.

132 ESLJP, Ryabikin protiv Rusije, br. 8320/04, 19. lipnja 2008., para. 121.

133 ESLJP, Kozhayev protiv Rusije, br. 60045/10, 5. lipnja 2012., para. 90.

134 ESLJP, Muminov protiv Rusije, br. 42502/06, 11. prosinca 2008., para. 95.

135 ESLJP, Ismoilov i dr. protiv Rusije, br. 2947/06, 24. travnja 2008., para. 121.

136 ESLJP, Harkins i Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 9146/07 i 32650/07, 17. siječnja 2012., para. 133.

137 ESLJP, Jabari protiv Turske, br. 40035/98, 11. srpnja 2000., para. 41.

138 ESLJP, Harkins i Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 9146/07 i 32650/07, 17.

3.2.3.

Članak 5. Konvencije (pravo na slobodu i sigurnost)

Jamstva članka 5. Konvencije primjenjuju se kao zapreka izručenju samo ako bi postojala opasnost da će osoba u državi izručenja biti izložena “flagrantnoj uskrati jamstava na slobodu i sigurnost”.¹³⁹ Time se postavlja visoka ljestvica procjene mogućih povreda članka 5. Konvencije u državi izručenja koje mogu služiti kao zapreka za izručenje.

Primjeri takve “flagrantne uskrate jamstava na slobodu i sigurnost” postoje u situaciji rizika da bi osoba u državi izručenja bila lišena slobode dulje vrijeme bez suđenja ili bi bila zatvorena nakon provedenog kaznenog postupka u kojem je bila lišena temeljnih zahtjeva pravičnog postupka¹⁴⁰ ili bi bila izložena arbitrarnom pritvaranju bez valjane pravne osnove i ikakve mogućnosti razmatranja zakonitosti oduzimanja slobode.¹⁴¹

3.2.4.

Članak 6. Konvencije (pravo na pošteno suđenje)

Kako je već prethodno navedeno, članak 6. Konvencije nema primjenu u domaćim postupcima izručenja ili drugog oblika uklanjanja stranaca s nacionalnog teritorija, ali pozivanje na taj članak u danim okolnostima može služiti kao zapreka za izručenje. Pri tome se radi o procjeni nadležnih tijela da bi izručenje moglo izložiti određenu osobu uskrati prava na pošteno suđenje u državi moliteljici. Slično kao kod članka 5. Konvencije, ljestvica procjene je i ovdje visoko postavljena na “flagrantnu uskratu poštenog suđenja”,¹⁴² što znači postojanja vjerojatnosti teških povreda prava na pošteno suđenje u državi moliteljici koje su takve naravi da negiraju samu bit toga prava.

siječnja 2012., para. 140., v. dalje: ESLJP, Vinter i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 66069/09, 130/10 i 3896/10, 9. srpnja 2013., para. 104.-122.

139 ESLJP, Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8139/09, 17. siječnja 2012., para. 233.

140 Loc. cit.

141 ESLJP, El-Masri protiv bivše jugoslavenske Republike Makedonije [VV], br. 39630/09, 13. prosinca 2012., para. 239.

142 ESLJP, Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 14038/88, 7. srpnja 1989., para. 113.

Moguće situacije “flagrantne uskrate poštenog suđenja” su: (a) suđenje u odsutnosti bez mogućnosti obnove postupka, (b) provođenje skraćenog postupka uz potpuno ograničavanje prava obrane, (c) trajno onemogućavanje kontakta s odvjetnikom ili (d) uporaba u postupku dokaza pribavljenog mučenjem.¹⁴³

S druge strane, neće se raditi o “flagrantnoj uskrati poštenog suđenja” kod: (a) mogućih dvojbi oko nepristranosti suda, (b) pretpostavki osobe da neće imati branitelja po svome izboru ili (c) uopćenog pozivanja da neće imati pošteno suđenje.¹⁴⁴

143 ESLJP, Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8139/09, 17. siječnja 2012., para. 259. i 267.

144 ESLJP, Yefimova protiv Rusije, br. 39786/09, 19. veljače 2013., para. 222-223., ESLJP, Bakoyev protiv Rusije, br. 30225/11, 5. veljače 2013., para. 104.

4.

PREGLED PRAVNIH INSTRUMENTATA I SUDSKE PRAKSE U POSTUPCIMA EKSTRADICIJE U NJEMAČKOJ I AUSTRIJI

* **Barbara Simma** radila je, između ostalog, kao pravna pomoćnica na Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu i imenovana je saveznom upravnom sutkinjom u Austriji 1. siječnja 2014., a trenutno rješava pitanja azila.

BARBARA SIMMA*

Ovaj je članak kratki sažetak zakonodavstva koje regulira postupak izručenja u Austriji i Njemačkoj, kao i relevantne pravne prakse, oboje u odnosu na pravna pitanja sustava azila. Iz tog razloga, sažetak relevantnih presuda i pravne prakse u tim državama nije potpun.

1.

AUSTRIJA

1.1.

Pravo

Izručenja u Austriji uglavnom su regulirana Federalnim zakonom o izručivanju i pravnoj suradnji u kaznenim predmetima od 4. prosinca 1979.¹⁴⁵ (*u daljnjem tekstu ARHG*).

Ta pravila osiguravaju da redovni sudovi – sudovi u kaznenim predmetima – ispituju zakonitost zahtjeva za izručenje.

ARHG se primjenjuje samo kada ostali bilateralni i međunarodni sporazumi ne sadrže drugačija pravila o izručenju.¹⁴⁶

Članak 2. predviđa da strani zahtjev za izručenje može biti dopušten samo ako ne ugrožava javni red ili bitne interese Republike Austrije.

Članak 13. propisuje da, ako je postupak izručenja protiv stranca u tijeku ili postoji dovoljno razloga za pokretanje takvog postupka, protjerivanje iz Austrije na temelju drugih propisa je zabranjeno.

Pod naslovom «Vladavina prava, azil», članak 19. predviđa da je izručenje nezakonito ako postoji razlog da:

- 1 : kazneni postupak u zemlji koja traži izručenje nije ili neće udovoljiti zahtjevima članka 3. i članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP),

145 “Bundesgesetz vom 4.12.1979 über die Auslieferung und Rechtshilfe in Strafsachen – Auslieferungs- und Rechtshilfegesetz”

146 V. članak 1. ARHG-a

- 2: očekivana ili donesena kaznena presuda ne bi bila provedena na način koji je u skladu s člankom 3. EKLJP-a,
- 3: bi osoba koja treba biti izručena bila u opasnosti od progona ili doživljavanja znatnih nedostataka u državi koja traži izručenje na temelju rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja (“ekstradicijski azil”).

Izručenje je općenito moguće na temelju progona zbog kaznenog djela ili provođenja presude donesene povodom počinjenog kaznenog djela. Austrijsko pravo propisuje da je izručenje u svrhu kaznenog progona dozvoljeno za kaznena djela počinjena s namjerom koja su kažnjiva u pravu države koja traži izručenje i čija je kazna detencije, u austrijskom pravu, najmanje godina dana. Što se tiče izručenja za provedbu kaznene presude, bilo bi dopušteno ako je presuda donesena zbog počinjenja kaznenog djela gore opisane težine i ako je preostalo još najmanje četiri mjeseca zatvorske kazne. Kazne ili dijelovi kazni preostalih za izdržavanje se kumuliraju.

Izručenje za politička kaznena djela ili kaznena djela koja se temelje na političkim motivima nije dopušteno sve dok je politička osnova jača od kaznene osnovne djela o kojem se radi.¹⁴⁷ Također, izručenja za kaznena djela koja su u austrijskom pravu vojne prirode ili se sastoje od povrede poreznog, običajnog, deviznog prava, prava konkurencije ili propisa o (vanjskoj) trgovini nisu dopuštena.

Postupak izručenja vode državni odvjetnici primjenjujući prvi i drugi dio Zakona o kaznenom postupku. Sudska odluka leži na sucu pojedincu županijskog suda (*Landesgericht*) u kojem nadležni državni odvjetnik ima sjedište.

Ministarstvo pravosuđa zahtjeve za izručenje prosljeđuje nadležnom državnom odvjetniku. Što se tiče postupka o ispitivanju zakonitosti izručenja, nadležni sud mora saslušati osobu o kojoj je riječ. Saslušanje je nužno ako ga osoba o kojoj je riječ ili državni odvjetnik zatraže ili ako ga sud smatra potrebnim. Ako je osoba o kojoj je riječ u detenciji s rješenjem o izručenju, saslušanje o ispitivanju zakonitosti zahtjeva održat će se u sklopu saslušanja u vezi s pritvorom. Sud može uvijek – bez saslušanja – proglasiti izručenje nezakonitim. Ako sud odluči donijeti odluku bez održavanja saslušanja, mora dati osobi o kojoj je riječ i državnom odvjetniku mogućnost očitovanja o zakonitosti izručenja.

147 ARHG, članak 14.

U slučaju objave odluke o zakonitosti, izručenik i državni odvjetnik unutar roka od tri dana trebaju se izjasniti imaju li namjeru podnositi žalbu. Unutar roka od četrnaest dana nakon primitka pisane odluke, takva žalba mora biti podnesena u pismenom obliku i biti obrazložena. Žalba ima suspenzivni učinak. Drugostupanjski sud (*Oberlandesgericht*) odlučuje o žalbi tijekom saslušanja. Tada se njegova odluka, zajedno sa spisima, prosljeđuje Ministarstvu pravosuđa.¹⁴⁸

Koji su kriteriji za odluku o ispitivanju zakonitosti zahtjeva za izručenje? Sud ispituje zakonitost zahtjeva na osnovi samog zahtjeva i priložene dokumentacije. Sud ispituje samo postojanje opravdane sumnje da je osoba o kojoj je riječ počinila kazneno djelo navedeno u zahtjevu, odnosno postojanje znatnije sumnje, osobito ako dostupni ili priloženi dokazi mogu odmah pobiti sve sumnje bez odgovora.

Nadalje, sudovi su obvezni sveobuhvatno ispitati zakonitost izručenja, uključujući i ocjenu svih preduvjeta i prepreka koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma, osobito u pogledu prava o azilu, te uzimajući u obzir subjektivna prava osobe o kojoj je riječ u skladu s pravom i ustavom.¹⁴⁹

Formalno, ministar pravosuđa odlučuje o zahtjevu za izručenje, ali ga je dužan odbiti ako je proglašen nezakonitim od strane sudova.

1.2.

Primjeri sudske prakse austrijskih sudova o slučajevima izručenja povezanih s pravom o azilu

Ustavni sud

U prvom je slučaju osoba ruske nacionalnosti namjeravala letjeti iz Pariza za Odesu. Tijekom presjedanja u Beču, uhićena je od strane austrijske policije na osnovi uhidbenog naloga. Osoba ruske nacionalnosti podnijela je zahtjev za azil u Austriji na osnovi političkog progona u Rusiji. Ured za azil odbio je zahtjev na

148 ARHG, članak 31.

149 ARHG, članak 33.

osnovi Uredbe Vijeća (EC) br. 343/2003¹⁵⁰; i dopustio transfer u Francusku. Sud koji je odlučivao u postupku azila potvrdio je odluku o odbijanju na osnovi Uredbe Dublin II, ali je **odgodio transfer u Francusku do konačne odluke austrijskih sudova u postupku izručenja u tijeku**. Ustavni sud iznio je kako je Sud koji je odlučivao u postupku azila pravilno odlučio da je Francuska nadležna za odlučivanje o zahtjevu za azil ruskog državljanina prema Uredbi Dublin II, ali 13. članak ARHG-a zabranjuje protjerivanje osobe protiv koje je postupak izručenja u tijeku. Ako se podnositelj zahtjeva bojava da će austrijski sud nadležan za postupak izručenja spriječiti provedbu postupka azila u nadležnoj državi članici – u ovom slučaju Francuskoj – mora se uzeti u obzir da članak 33. ARHG-a zahtijeva od nadležnog suda u procesu izručenja da ispita **sve relevantne okolnosti, uključujući i one u području prava o azilu**, kako bi odlučio o zakonitosti izručenja. U Austriji postupak izručenja nije trebao biti odgođen kako bi se čekala odluka o istovremenom postupku azila koji je u tijeku. Razlog tome je bila činjenica da je sud svejedno u postupku izručenja morao nezavisno ispitati prepreke vezane za azil koje su relevantne za izručenje.¹⁵¹

U drugom slučaju osobe turske nacionalnosti, Sud u postupku azila odgodio je žalbeni postupak do odluke u usporednom postupku izručenja. Ustavni sud ukinuo je tu odluku i ustanovio da Azilski sud mora odlučiti hoće li podnositelju zahtjeva biti pružena međunarodna zaštita, dok je Kazneni sud morao odlučiti je li zahtjev za izručenje bio zakonit ili ne. Oba suda morala su ocijeniti postojanje proganjanja prema odredbama Ženevske konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. i zakonitost protjerivanja. **Međutim, odluka ni jednog suda ne bi bila obvezujuća za drugi sud za bilo koje od ovih pitanja**. Zakoni o azilu i izručenju predvidjeli su usporedne postupke od strane različitih sudova. Članak 13. ARHG-a (o kojem se raspravljalo i u gornjoj odluci) ne sadrži odredbu koja navodi da je Azilski sud vezan odlukom Kaznenog suda u postupku izručenja. Kasnija odluka Azilskog suda da, na primjer, odobri podnositelju zahtjeva supsidijarnu zaštitu može biti razlog za ponovno pokretanje postupka izručenja sukladno članku 39. ARHG-a. Azilski sud stoga nije ovlašten zaustaviti postupak azila čekajući konačnu odluku u postupku izručenja.¹⁵²

150 Uredba Vijeća (EZ) br. 343/2003 od 18. veljače 2003. o uvođenju kriterija i mehanizama za utvrđivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za azil koji državljanin treće zemlje podnosi u jednoj od država članica, (SL L 50, 25. 2. 2003.) (u daljnjem tekstu: Uredba Dublin II)

151 vidi Ustavni sud, *Verfassungsgerichtshof, sljedeće: VfGH*, 25.02.2011, U1789/09

152 *V. VfGH*, 25.09.2013, U1217/2012

Upravni sud

Relevantna odluka Upravnog suda išla je u istom smjeru: u slučaju gruzijskog državljanina, kazneni sud u postupku izručenja proglasio je njegovo izručenje u Gruziju zakonitim. Slijedom toga, Ministarstvo pravosuđa dopustilo je izručenje. Protiv te (upravne) odluke gruzijski je državljanin uložio žalbu upravnom sudu tvrdeći kako je njegov prvostupanjski postupak u Austriji još uvijek u tijeku. Upravni sud obrazložio je temeljem parlamentarnih dokumenata izmjene ARHG-a iz 2004. godine da je **sud imao kao jasan cilj da subjektivna prava osobe u opasnosti ili u procesu izručenja moraju biti uzeta u obzir od strane (kaznenih) sudova**. Članak 33. ARHG-a formuliran je tako da određuje da sudska odluka o zakonitosti izručenja mora biti temeljena na cjelokupnom pravnom poretku ako se osoba o kojoj je riječ može pozvati na neko subjektivno pravo iz tih zakona. Dopuštenje Ministarstva pravosuđa za izručenje moguće je jedino na temelju odluke suda, slično provedbi pretraživanja doma ili detencije i pritvora nakon i prema sudskom nalogu. Sva subjektivna prava dotične osobe, pogotovo u području prava o azilu, moraju biti ispitana sveobuhvatno i isključivo u sudskom postupku izručenja. Činjenica da je postupak azila bio u tijeku – u nedostatku zakona koji to regulira – nije bila prepreka izručenju. Prema Upravnom sudu, nema kontradikcija u tome kako su ponovno sve relevantne prepreke za izručenje povezane sa zahtjevom za azil morale biti ispitane u postupku izručenja temeljenom na austrijskom zakonu koji je na snazi kako posebno, tako i prema Ženevskoj konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951. i člancima 2., 3., 6. i 8. EKLJP-a. Ako je bilo koji uvjet za odobrenje azila bio ispunjen, sudovi ne bi mogli izručenje proglasiti zakonitim. **Sudovi, dakle, ne moraju čekati ishod postupka o azilu.**¹⁵³

Vrhovni sud (kazneni predmeti)

Vrhovni je sud 14. veljače 2013. odlučio o žalbi na odluku o zakonitosti izručenja osobe turske nacionalnosti u Tursku. Na navode osobe turskog državljanstva kako bi kao Kurd, Alevi i političar opozicije povratkom u Tursku bio u osobitom riziku, Vrhovni sud zaključio je da u slučaju izručenja u državu potpisnicu EKLJP-a, odgovornost države od koje se zahtijeva izručenje vezano uz članak 3. i članak 6. EKLJP-a je ograničena postojanjem pravnog lijeka protiv kršenja Konvencije u

153 *Verwaltungsgerichtshof – VwGH*, 7. ožujka 2008. godine, 2008/06/0019

državi koja traži izručenje, u ovom slučaju Turske. Suodgovornost može biti prihvaćena samo ondje gdje postoji stvarni rizik od mučenja ili drugog osobito ozbiljnog zlostavljanja i gdje se ne bi moglo očekivati da će pravni lijek, uključujući i putem Europskog suda za ljudska prava, biti pravovremen. Zaključno, Vrhovni je sud ocijenio postupke koji su se vodili pred sudom dovoljno temeljitim u ispitivanju očekivanog postupanja prema kurdskom opozicijskom aktivistu po povratku u Tursku. Vrhovni je sud dalje slijedio mišljenje da se jamstva članka 6. EKLJP-a ne primjenjuju na postupak izručenja.¹⁵⁴

U slučaju druge osobe turske nacionalnosti, Vrhovni je sud u ranijoj odluci obrazložio kako postoji usporedni standard ispitivanja relevantnih činjenica u upravnom postupku o azilu i postupku izručenja prema članku 33. ARHG-a. Čak i ako dotična osoba bude priznata kao izbjeglica u tijeku upravnog postupka, sud u postupku izručenja **mora nezavisno ispitati postoje li prepreke za izručenje**. Unatoč tome, Vrhovni je sud priznao kako je odluka nadležnih upravnih tijela za azil mogla imati indikativni učinak. Položaj tražitelja azila ne bi imao nikakvu težinu s obzirom na to da ni EKLJP ni protokoli ne jamče pravo na politički azil.¹⁵⁵

Europski sud za ljudska prava

Konačno, u postupku Barnic protiv Austrije, Europski sud za ljudska prava morao je odlučiti u predmetu u kojem su sudovi izručenje proglasili nezakonitim, ali su nadležna tijela za azil kasnije odbila zahtjev za azil osobe srpske nacionalnosti i dopustila njegovo izručenje u Srbiju. Europski sud za ljudska prava nije se bavio dubljim ispitivanjem mogućeg konflikta koji bi nastao iz situacije da ni sudovi koji odlučuju u postupku azila ni sudovi koji odlučuju u postupku izručenja nisu bili vezani odlukom drugog. Umjesto toga, zauzeo je tradicionalan pristup prema članku 3. Konvencije, ispitujući bi li postojao stvaran rizik da osoba srpske nacionalnosti bude podvrgnuta postupanju protivnom toj odredbi u slučaju izručenja u Srbiju. Ocijenio je postupke pred sudom koji je odlučivao u postuku azila i došao do zaključka da su ti postupci bili dovoljno temeljiti i uključivali relevantne informacije koje se odnose na vrijeme nakon zaključenja postupka izručenja.¹⁵⁶

154 Oberster Gerichtshof u daljnjem tekstu OGH, 14.02.2013, 130s139/12h

155 OGH, 8. srpnja 2008. godine, 140s67/08x

156 ESLJP, Barnic protiv Austrije (odluka) br. 54845/10, 13. prosinca 2011. godine

2.

NJEMAČKA

2.1.

Pravo

U Njemačkoj se relevantne zakonske odredbe o izručenju uglavnom nalaze u Zakonu o međunarodnoj suradnji u kaznenim predmetima (u daljnjem tekstu IRG).¹⁵⁷

Prema IRG-u, izručenje iz Njemačke općenito je dopušteno ako bi kazneno djelo za koje je osoba o kojoj je riječ osumnjičena također bilo kazneno djelo u njemačkom pravu te u Njemačkoj bilo kažnjivo s maksimalnom kaznom od najmanje godine dana zatvora. U slučaju izručenja zbog izvršenja kazne, takvo izručenje općenito je dopušteno ako kazneno djelo podložno kazni dopušta izručenje i ako je trajanje kazne koja treba biti izvršena četiri ili više mjeseci.¹⁵⁸ Izručenje zbog političkog čina nije dopušteno sve dok osoba o kojoj je riječ nije kazneno gonjena ili osuđena za genocid, ubojstvo ili ubojstvo iz nehaja. Članak 6. IRG-a dalje predviđa da izručenje nije dopušteno ako postoje ozbiljni temelji za vjerovanje da će osoba o kojoj je riječ biti progonjena ili kažnjena zbog rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja.¹⁵⁹

Izručenje također nije dozvoljeno zbog čina koji se sastoji samo od kršenja vojnih dužnosti.¹⁶⁰

Članak 73. IRG-a dalje objašnjava da postoje ograničenja pravne suradnje u slučaju kada bi ona kršila njemački javni red (*ordre public*).¹⁶¹ Prepreke izvršenju izručenja mogu se naći i u drugim zakonima, u Temeljnog zakonu (*Grundgesetz*) prema kojem njemački državljanin ne može biti izručen¹⁶² i u članku 3. EKLJP-a.

157 Gesetzüber die international Rechtshilfe in Strafsachen

158 Ibid., članak 3. IRG-a

159 Ibid.

160 Ibid., članak 7. IRG-a

161 Ibid.

162 Članak 16. stavak 2. Njemačkog Temelnog zakona

Ponovno, izručenje može biti dopušteno jedino nakon što ga nadležni sud proglasi zakonitim.¹⁶³

Postupovno, državni odvjetnik na Prizivnom sudu priprema odluku i provodi izručenje. Prizivni sud (*Oberlandesgericht*) nadležan je odlučiti o izručenju.¹⁶⁴ U postupku zakonitosti izručenja, sud može saslušati osobu o kojoj je riječ i održati raspravu. Također, može prikupiti dokaze kako bi, primjerice, uspostavio je li osoba o kojoj je riječ dovoljno osumnjičena da je počinila djelo o kojem se radi.¹⁶⁵ Odluka o zakonitosti mora biti obrazložena.

Ne postoji redovni pravni lijek protiv odluke donesene od strane Prizivnog suda. Međutim, ako se radi o kršenju Ustavom jamčenih prava, može se pokrenuti postupak ispred Ustavnog suda.¹⁶⁶

Njemački Zakon o postupku azila¹⁶⁷ navodi da je odluka o zahtjevu za azil obvezujuća u svim predmetima u kojima je priznanje statusa izbjeglici ili odobrenje međunarodne zaštite od važnosti. Kao iznimka od tog pravila, obvezujuća priroda ne proteže se na postupak izručenja.¹⁶⁸

2.2.

Njemačka sudska praksa vezana za pitanja azila

Prizivni sud

U postupku koji se tiče uhidbenog naloga zbog izručenja, Prizivni sud u Karlsruheu presudio je u slučaju turskog državljanina koji je trebao biti izručen u Tursku zbog progona. Osoba o kojoj je riječ bila je osumnjičena za zločin protiv državne sigurnosti kao član PKK-a. Prizivni sud odbacio je zahtjev za uhidbenim

163 Članak 12. IRG

164 Članak 13. IRG-a, također vidi Savezni upravni sud, Bundesverwaltungsgericht, 18. svibnja 2010. godine, BVerwG 1 B 1.10

165 Članak 30. IRG-a

166 V. na primjer Savezni Ustavni sud, Bundesverfassungsgericht, 4. srpnja 2005. godine, BvR 283/05

167 Asylverfahrensgesetz – u daljnjem tekstu AsylVerfG

168 Članak 6. AsylVerfG

nalogom navodeći kako, nakon preliminarnog ispitivanja, izručenje dotične osobe u Tursku nije vjerojatno. Vjerovao je da postoje prepreke izručenju temeljene na članku 73. IRG-a u vezi s člankom 3. EKLJP-a te člankom 1. stavkom 1. i člankom 2. stavkom 2. Temeljnog zakona (koji se odnose na nužnost ljudskog dostojanstva i prava na život, tjelesni integritet i slobodu). Iz upravnih spisa izvedene su informacije koje je njemačka Uprava za migracije uspostavila uzevši u obzir prepreke za protjerivanje osobe o kojoj je riječ. Nadležni upravni sud odlučio je da bi osoba o kojoj je bila riječ u riziku od podvrgavanja postupanju suprotnom ljudskim pravima zbog pripadnosti PKK-u. Prizivni sud dalje navodi da ta **odluka nije obvezujuća za ovaj sud**. Čak i ako bi osobi o kojoj je riječ bio dodijeljen status izbjeglice po Zakonu o postupku azila, **nadležni sud u postupku izručenja morao bi, nezavisno od bilo koje odluke nadležnih upravnih tijela za azil, ispitati je li bilo političkog progona sukladno članku 6. IRG-a ili bilo koje druge prepreke izručenju osobe o kojoj je riječ**. Odluka upravnog tijela imala je, unatoč svemu, indikativni učinak. Ipak, težina učinka može se razlikovati: ako je upravno tijelo donijelo odluku uz saznanja o kaznenom djelu na koje se sumnja, njegov indikativni učinak na činjenicu da bi izručenje moglo biti nezakonito jači je nego li u slučaju da se kazneni progon skrivao od njega u tijeku upravnog postupka. U kasnijoj situaciji, Prizivni sud bio bi tražen da pažljivo ispita postojanje prepreka izručenju. U dotičnom slučaju, međutim, Prizivni sud dodijelio je mnogo težine upravnoj odluci koja se tiče podnositelja zahtjeva.¹⁶⁹

Savezni ustavni sud

Općenito, Savezni ustavni sud opisuje opseg ispitivanja od strane sudova u postupku izručenja na sljedeći način: prema dugogodišnjoj praksi, njemački su sudovi morali ispitati je li izručenje u skladu s minimalnim standardom međunarodnog prava i s neophodnim ustavnim načelima javnog reda koji uključuju načelo proporcionalnosti. Nadležne vlasti u Njemačkoj stoga nisu dopustile da osoba bude izručena ako bi kazna u državi koja traži izručenje bila nepodnošljivo teška i time neproporcionalna prema svim procjenama danih okolnosti. Takva kazna, nadalje, ne smije biti nehumana, okrutna ili ponižavajuća.¹⁷⁰

169 Oberlandesgericht Karlsruhe, OLG, 27. srpnja 2007. godine, 1 AK 41/07, i vidi s različitim rezultatom, ali istim obrazloženjem glede opsega ispitivanja Prizivnog suda OLG Hamm, 24. lipnja 2003. godine, III-2 Ausl 50/1

170 Bundesverfassungsgericht, u daljnjem tekstu BVerfG, 24. lipnja 2003. godine, 2 BvR 685/03

U slučaju koji se odnosio na rizik od doživotne kazne bez mogućnosti uvjetnog otpusta u zemlji koja zahtjeva izručenje, isti sud kasnije je primijenio ove kriterije i potvrdio da takvi neophodni principi nisu prekršeni teškom kaznom koju možda ne bi shvatili kao kompatibilnu njemačkom pravnom poretku. Zaštita biti vladavine prava i digniteta ljudske osobe ne može se smatrati istom u domaćem shvaćanju i u području međunarodnog javnog prava. Temeljni zakon (*Grundgesetz*) nalaže sudovima da općenito poštuju strane pravne odredbe i načela u području pravne pomoći, čak i ako ona nužno nisu u skladu s njemačkom domaćom praksom. Sve dok se balansira između ekstradicijske suradnje i vanjskopolitičke strategije, njemački sudovi odluku o nezakonnosti izručenja mogu temeljiti jedino na kršenju najosnovnijih načela njemačkog ustavnog poretka. Stoga, Ustavni sud neće dopustiti da ga se vezuje njemačkim razumijevanjem doživotne kazne u Njemačkoj gdje se ona uglavnom prekida nakon izvršenja zatvorske kazne od 15 godina. Međutim, Sud i nadalje tvrdi da bi doživotna kazna bez mogućnosti uvjetnog otpusta koja bi samim time bila izdržavana do smrti osobe o kojoj je riječ mogla biti smatrana okrutnom i nehumanom kaznom. U dotičnom slučaju Ustavni je sud proglasio izručenje nezakonitim i utvrdio da je Prizivni sud pogrešno pretpostavio da je praksa pomilovanja od strane turskog predsjednika u slučajevima trajne bolesti, invaliditeta ili starosti mogla biti uspostavljena u vidu oslobođenja u smislu tog neophodnog njemačkog principa.¹⁷¹

171 BVerfG, 16. siječnja 2010. godine, 2 BvR 2299/09

Zaključak

U Austriji i Njemačkoj zahtjeve za izručenje ispituju redovni sudovi koji odlučuju o zakonitosti i mogućim preprekama za ispunjenje tih zahtjeva. Sudovi su obvezni neovisno ispitati i ocijeniti sve moguće razloge zbog kojih bi izručenje bilo nezakonito, uključujući razloge zbog kojih su podneseni (upravni) zahtjevi za azil. Taj široki opseg ovlasti ispitivanja od strane sudova također se koristi kao argument za opravdanje nedostatka službenog obvezivanja tih sudova za odluke tijela za azil u upravnom postupku.

Taj sustav vuče korijene iz općenito poželjne strukture diobe vlasti, u konkretnom slučaju sudstva i uprave. Taj naglasak na diobi vlasti ponekad se smatra zastarjelim i kritičari s pravom tvrde da trenutni postupak ispitivanja zahtjeva za izručenje činjenično vodi tome da zahtjevi za azil budu ispitivani dva puta – jednom od strane tijela za azil i opet od strane sudova u postupku izručenja.¹⁷²

Međutim, ako austrijski i njemački sudovi nadležni za postupak izručenja iskoriste svoj široki opseg ovlasti ispitivanja kako nalaže zakon te vode računa o dostupnim pravnim lijekovima – te kao posljednju opciju mogućnost podnošenja tužbe pred Europskim sudom za ljudska prava – izgleda da u ovom trenutku nema nužnosti za uspostavu obvezujućeg učinka odluke o azilu u postupku izručenja.

172 Vidi Univ. Prof. Dr. Lagodny, *Auslieferungstrotz Flüchtlings – oder Asylanerkennung? Izvješće (stručno mišljenje)* za Amnesty International, 05. veljače 2008, stranice 73.i 74.

PRILOG I.

IZVORI PRAVA U POGLEDU IZRUČENJA I AZILA

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima

NN 178/04

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuje međunarodna pravna pomoć u kaznenim stvarima (u daljnjem tekstu: «međunarodna pravna pomoć»), ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Značenje izraza u ovom Zakonu

Članak 2.

Izrazi i pojmovi upotrijebljeni u ovome Zakonu imaju sljedeće značenje:

1. domaće nadležno tijelo – Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i/ili domaća pravosudna tijela koji postupaju po zamolbama za međunarodnu pravnu pomoć,

2. domaće pravosudno tijelo – sudovi i državna odvjetništva posebnim zakonom određeni za pružanje međunarodne pravne pomoći. Domaćim pravosudnim tijelom u smislu ovoga Zakona smatra se i upravno tijelo iz članka 1. stavka 3. ovoga Zakona,

[...]

7. izručenik – okrivljenik ili osuđenik koji se nalazi u postupku izručenja od trenutka stavljanja u pritvor radi izručenja.

[...]

Članak 4.

Međunarodna pravna pomoć pruža se u najširem smislu, u skladu s načelima domaćega pravnog poretka, načelima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Članak 5.

O dopuštenosti i načinu izvršenja radnje međunarodne pravne pomoći koja je predmet zamolbe stranoga pravosudnog tijela odlučuje domaće nadležno tijelo, osim ako odredbama ovoga Zakona ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Tijela nadležna za pružanje međunarodne pravne pomoći i put za komunikaciju

Članak 6.

(1) Zamolbe za međunarodnu pravnu pomoć i informacije iz članka 18. stavka 1. ovoga Zakona domaća pravosudna tijela upućuju stranim nadležnim tijelima putem Ministarstva pravosuđa.

[...]

(6) U žurnim slučajevima i ako postoji uzajamnost, Ministarstvo pravosuđa može dostavljati i zaprimati zamolbe za međunarodnu pravnu pomoć putem Interpola.

(7) U slučajevima neposredne komunikacije iz stavka 4. ovoga članka, domaća pravosudna tijela mogu, uz obvezu iz stavka 5. ovoga članka, dostavljati i zaprimati zamolbe za međunarodnu pravnu pomoć putem Interpola.

[...]

Posebnosti u načinu rješavanja zamolbe

Članak 10.

(1) Prilikom pružanja međunarodne pravne pomoći domaće pravosudno tijelo udovoljit će formalnostima i postupcima koji su u zamolbi izričito navedeni kao nužni prema pravu države moliteljice, osim ako međunarodnim ugovorom nije što drugo predviđeno i pod uvjetom da takve formalnosti i postupci nisu u suprotnosti s načelima domaće pravnog poretka.

[...]

Odbijanje zamolbe

Članak 12.

(1) Domaće nadležno tijelo može odbiti zamolbu za međunarodnu pravnu pomoć ako:

- 1 : se zamolba odnosi na djelo koje se smatra političkim kaznenim djelom, djelom povezanim s političkim kaznenim djelom,
- 2 : se zamolba odnosi na fiskalno kažnjivo djelo,
- 3 : bi udovoljavanje zamolbi dovelo do narušavanja suvereniteta, sigurnosti, pravnog poretka ili drugih bitnih interesa Republike Hrvatske,
- 4 : **se može opravdano pretpostaviti da bi osoba čije se izručenje traži u slučaju izručenja bila kazнено progonjena ili kažnjena zbog svoje rase, vjeroispovijesti, državljanstva, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog svojih političkih uvjerenja, odnosno da bi njezin položaj bio otežan zbog jednog od tih razloga,**
- 5 : se radi o beznačajnom kaznenom djelu.

(2) Kaznena djela ili pokušaji počinjenja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom te sudjelovanja u počinjenju takvih kaznenih djela ne mogu biti osnova za odbijanje zamolbe za međunarodnu pravnu pomoć u smislu stavka 1. točke 1. ovoga članka.

[...]

Članak 14.

Odluka kojom se odbija zamolba za pružanje međunarodne pravne pomoći mora biti obrazložena, osim ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

[...]

Članak 24.

Na zamolbu stranoga pravosudnog tijela domaće pravosudno tijelo može odrediti mjere kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava, uz pretpostavke i uvjete utvrđene Zakonom o kaznenom postupku.

[...]

Odbijanje izručenja**Članak 35.**

(1) Izručenje se neće dopustiti:

- 1 : ako je osoba čije se izručenje traži državljanin Republike Hrvatske,
- 2 : ako je djelo zbog kojeg se traži izručenje počinjeno na području Republike Hrvatske, protiv nje ili njezina državljanina,
- 3 : ako djelo zbog kojeg se traži izručenje nije kazneno djelo i po domaćem zakonu i po zakonu države u kojoj je počinjeno,
- 4 : ako je po domaćem zakonu nastupila zastara kaznenog gonjenja ili zastara izvršenja kazne prije nego što je strani državljanin pritvoren ili kao okrivljenik ispitan,
- 5 : ako je stranac čije se izručenje traži zbog istog djela od domaćeg suda već osuđen, ili ako je za isto djelo od domaćeg suda pravomoćno oslobođen, osim ako se stječu uvjeti za ponavljanje kaznenog postupka predviđeni Zakonom o kaznenom postupku, ili ako je protiv stranca u Republici Hrvatskoj zbog istog djela počinjenog prema Republici Hrvatskoj pokrenut kazneni postupak, a ako je pokrenut postupak zbog djela počinjenog prema državljaninu Republike Hrvatske – ako nije položeno osiguranje za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva oštećenika,

- 6: ako nije utvrđena istovjetnost osobe čije se izručenje traži,
- 7: ako nema dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je stranac čije se izručenje traži počinio određeno kazneno djelo ili da postoji pravomoćna presuda.

(2) Izručenje se može odbiti ako Republika Hrvatska može preuzeti progon kaznenog djela ili izvršenje strane kaznene presude, a to se čini prikladnim s obzirom na socijalnu rehabilitaciju okrivljenika.

[...]

Načelo specijaliteta

Članak 37.

(1) Izručenje će se dopustiti pod uvjetom da država moliteljica izručenika:

- 1: ne progoni ili ne kazni ili ne izruči trećoj državi zbog određenog djela počinjenog prije izručenja, a u odnosu na koje djelo nije odobreno izručenje,
- 2: ne ograničava u njegovim osobnim pravima iz razloga koji nije nastao u vezi s izručenjem,
- 3: ne izvede pred izvanredni sud.

[...]

Zamolbe za izručenje od strane više zemalja

Članak 39.

[...]

(2) Podnese li više država zamolbu za izručenje iste osobe za različita kaznena djela, odluka će se donijeti s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, posebice s obzirom na težinu kaznenog djela, redosljed podnošenja zahtjeva, državljanstvo izručenika, mogućnost bolje socijalne rehabilitacije i **mogućnosti izručenja trećoj državi**.

Pravo na saslušanje

Članak 52.

(1) Prigodom donošenja rješenja o pritvoru radi izručenja, nadležni sud utvrdit će je li izručenik osoba naznačena u zamolbi, a nakon toga će mu bez odgađanja priopćiti zbog čega se i na temelju kojih dokaza traži njegovo izručenje i pozvati ga da navede što ima u svoju obranu. Obrazložit će mu pretpostavke za izručenje te ga upoznati s pravom na žalbu i pravom na branitelja, odnosno postaviti će mu branitelja po službenoj dužnosti ako je u pitanju kazneno djelo za koje je obrana obvezna po Zakonu o kaznenom postupku, a također će obavijestiti izručenika o mogućnosti davanja pristanka na predaju državi moliteljici po pojednostavljenom postupku izručenja i odricanja od prava iz članka 54. stavka 1. ovoga Zakona.

(2) Izručenik se ukratko ispituje o osobnim prilikama, državljanstvu i odnosima prema državi moliteljici te da li se i iz kojih razloga protivi uhićenju ili izručenju. U ispitivanju može sudjelovati i branitelj izručenika.

(3) O ispitivanju i obrani sastavlja se zapisnik.

[...]

Rješenje ministra pravosuđa

Članak 57.

(1) Pravomoćno rješenje kojim je utvrđeno da je udovoljeno zakonskim pretpostavkama za izručenje, zajedno sa spisom predmeta dostavlja se Ministarstvu pravosuđa.

(2) Ministar pravosuđa donosi rješenje kojim dopušta ili ne dopušta izručenje.

(3) U rješenju kojim dopušta izručenje ministar pravosuđa navest će:

- 1: da se izručenik ne može kazneno progoniti za drugo kazneno djelo počinjeno prije izručenja, osim ako se tog prava odrekao sukladno članku 40. stavku 2. ovoga Zakona,
- 2: da se prema izručeniku ne može izvršiti kazna za drugo, prije izručenja počinjeno kazneno djelo, osim ako se tog prava odrekao sukladno članku 40. stavku 2. ovoga Zakona,

3 : da se izručnik ne može izručiti trećoj državi radi kaznenog progona ili izvršenja kazne zatvora za djelo počinjeno prije izručenja, bez dopuštenja ministra pravosuđa Republike Hrvatske.

(4) Osim navedenih uvjeta, ministar pravosuđa može rješenjem iz stavka 2. ovoga članka postaviti državi moliteljici i druge uvjete za izručenje.

(5) Protiv rješenja ministra pravosuđa iz stavka 2. ovoga članka žalba nije dopuštena.

[...]

Zakon o azilu

NN 79/07, 88/10 i 143/13

Zabrana prisilnog udaljenja ili vraćanja (*refoulement*)

Članak 3.

Nije dopušteno prisilno udaljiti ili na bilo koji način vratiti stranca u zemlju u kojoj bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili u zemlju u kojoj bi mogao biti podvrgnut mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Stranca kojemu je odobren azil ili supsidijarna zaštita može se prisilno udaljiti ili vratiti u drugu zemlju ako predstavlja opasnost za nacionalnu sigurnost ili je pravomoćno osuđen za teško kazneno djelo te predstavlja opasnost za pravni poredak, a time se ne narušava načelo iz stavka 1. ovoga članka.

Azil

Članak 4.

U Republici Hrvatskoj odobrit će se azil strancu koji se ne nalazi u zemlji svog državljanstva ili osobi bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje uobičaje-

nog boravišta, a koja se zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja ne može ili se zbog tog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje.

Djela proganjanja

Članak 5.

Djela koja se smatraju proganjanjem iz razloga navedenih u članku 4. ovoga Zakona moraju biti

- 1 : dovoljno ozbiljna po svojoj prirodi ili ponavljanju da predstavljaju ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava, osobito prava koja ne mogu biti ograničena prema članku 15. stavku 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ili
- 2 : skup različitih mjera, uključujući i kršenje ljudskih prava, koje su dovoljno ozbiljne da, u cjelini, mogu utjecati na pojedinca na način iz točke 1. ovoga stavka.

Djela proganjanja iz stavka 1. ovoga članka, između ostalog, mogu biti:

- 1 : fizičko ili mentalno nasilje, uključujući i seksualno nasilje,
- 2 : zakonske, administrativne, policijske i/ili sudske mjere koje su diskriminirajuće ili koje se provode na diskriminirajući način,
- 3 : sudski progon ili kažnjavanje koje je nerazmjerno ili diskriminirajuće,
- 4 : uskraćivanje sudske pomoći,
- 5 : sudski progon ili kažnjavanje radi odbijanja obavljanja vojne službe prilikom sukoba, kada bi obavljanje vojne službe uključivalo kaznena djela ili radnje koje potpadaju pod razloge isključenja navedene u članku 6. i 8. ovoga Zakona,
- 6 : djela koja su po svojoj prirodi specifično vezana uz spol ili djecu.

Između razloga za proganjanje i djela proganjanja mora postojati povezanost, kao i nepostojanje zaštite protiv tih djela.

Razlozi za isključenje

Članak 6.

Azil se neće odobriti strancu ako postoje ozbiljni razlozi na temelju kojih se smatra da je počinio, poticao ili na drugi način sudjelovao u izvršenju:

- 1 : zločina protiv mira, ratnog zločina ili zločina protiv čovječnosti utvrđenog odredbama međunarodnih akata,
- 2 : teškog nepolitičkog kaznenog djela izvan Republike Hrvatske, a prije njegovog dolaska u Republiku Hrvatsku, uključujući i naročito okrutna postupanja, čak i ako su počinjena s navodnim političkim ciljem,
- 3 : djela koja su u suprotnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda, kao što je istaknuto u Preambuli i članku 1. i 2. Povelje Ujedinjenih naroda.

Azil se neće odobriti strancu koji već uživa zaštitu ili prima pomoć tijela ili agencija Ujedinjenih naroda, osim UNHCR-a.

Ako zaštita ili pomoć iz stavka 2. ovoga članka prestane iz bilo kojeg razloga na koji stranac nije imao utjecaja, odobrit će mu se azil.

Azil se neće odobriti strancu kojem nadležna tijela Republike Hrvatske priznaju ista prava i obveze kao hrvatskom državljaninu.

U svrhu zaštite nacionalne sigurnosti, u slučaju postojanja opravdane sumnje koja upućuje na počinjenje djela iz stavka 1. ovoga članka, nadležna sigurnosno-obavještajna agencija obaviti će razgovor s tražiteljem azila te dostaviti Ministarstvu svoje mišljenje.

Supsidijarna zaštita

Članak 7.

Supsidijarna zaštita odobrit će se strancu koji ne ispunjava uvjete za odobrenje azila, a za kojeg postoje opravdani razlozi koji ukazuju da će se, ako se vrati u zemlju podrijetla, suočiti sa stvarnim rizikom trpljenja ozbiljne nepravde i koji nije u mogućnosti ili se zbog takvog rizika ne želi staviti pod zaštitu te zemlje.

Razlozi za isključenje supsidijarne zaštite

Članak 8.

Supsidijarna zaštita neće se odobriti strancu ako:

- 1 : postoje ozbiljni razlozi na temelju kojih se smatra da je počinio, poticao ili na drugi način sudjelovao u izvršenju:
 - zločina protiv mira, ratnog zločina ili zločina protiv čovječnosti utvrđenog odredbama međunarodnih akata,
 - teškog kaznenog djela,
 - djela koja su u suprotnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda, kao što je istaknuto u Preambuli i članku 1. i 2. Povelje Ujedinjenih naroda,
- 2 : predstavlja opasnost za pravni i poredak i nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

Teškim kaznenim djelom u smislu stavka 1.točke 1. podstavka 2. ovoga članka smatra se kazneno djelo za koje se prema zakonodavstvu Republike Hrvatske može izreći kazna zatvora u trajanju od 5 godina i duže.

Supsidijarna zaštita neće se odobriti i strancu koji je počinio kazneno djelo prije ulaska u Republiku Hrvatsku za koje je u Republici Hrvatskoj propisana kazna zatvora, a koji je napustio zemlju podrijetla samo radi izbjegavanja kazne propisane u toj zemlji.

U svrhu zaštite nacionalne sigurnosti, u slučajevima postojanja opravdane sumnje koja upućuje na počinjenje djela iz stavka 1. ovoga članka, nadležna sigurnosno-obavještajna agencija obaviti će razgovor s tražiteljem azila te dostaviti Ministarstvu svoje mišljenje.

[...]

Članak 20.a

Postupak povodom zahtjeva za azil tražitelja azila za kojeg je izdan Europski uhidbeni nalog i za kojeg je donesena odluka o izručenju/predaji ne sprječava izručenje/predaju drugoj državi članici ili međunarodnom kaznenom sudu.

Postupak povodom zahtjeva za azil tražitelja azila za kojim je raspisana međunarodna potraga i za kojeg je donesena odluka o izručenju ne sprječava izručenje/predaju trećoj zemlji, ako se odlukom o izručenju neće prekršiti zabrana prisilnog udaljenja ili vraćanja (*refoulement*).

Postupak izručenja/predaje tražitelja azila za kojim je raspisana međunarodna potraga i za kojeg je donesena odluka o izručenju/predaji zemlji podrijetla prekida se do pravomoćnosti odluke po zahtjevu za azil.

[...]

Poništenje azila

Članak 64.

Odluka o azilu bit će poništena ako:

- se naknadno utvrdi postojanje razloga iz članka 6. ovoga Zakona,
- se utvrdi da je stečen na temelju pogrešno predstavljenih ili izostavljenih činjenica, lažnim prikazivanjem bitnih činjenica i okolnosti, korištenjem krivotvorenih isprava i drugih dokumenata, a što je bilo odlučujuće za odobrenje azila,
- azilant predstavlja opasnost za pravni poredak i nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

Prije poništenja azila, nadležno će tijelo upoznati azilanta o razlozima za poništenje te mu omogućiti da se usmeno ili pisano izjasni o razlozima zbog kojih azil ne bi trebalo poništiti.

Osoba na koju se primjenjuje stavak 1. podstavak 3. ovoga članka, a koja se nalazi u Republici Hrvatskoj, ima prava sukladno Ženevskoj konvenciji, osobito u odnosu na nediskriminaciju, slobodu vjeroispovijesti, pristup sudovima, obrazovanje, nekažnjavanje nezakonitog ulaska ili boravka, prisilno udaljenje i poštovanje načela *non refoulement*.

Zakon o strancima

NN 130/11, 74/13

Nezakoniti boravak

Članak 101.

Stranac nezakonito boravi ako

- 1 : nije na kratkotrajnom boravku
- 2 : nema valjano odobrenje za privremeni ili stalni boravak,
- 3 : mu nije odobren azil, supsidijarna ili privremena zaštita, odnosno nije tražitelj azila
- 4 : nije stranac iz članka 53. i članka 94. stavka 2. ovoga Zakona.

Zabrana prisilnog udaljenja

Članak 118.

- 1 : Zabranjeno je prisilno udaljiti stranca u državu gdje su njegov život ili sloboda ugroženi radi njegove rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, zbog pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili gdje bi mogao biti podvrgnut mučenju ili neljudskom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju ili bi nad njim mogla biti izvršena smrtna kazna, te u državu u kojoj mu prijete opasnost od prisilnog udaljenja u takvu državu.
- 2 : Zabranjeno je prisilno udaljiti maloljetnog stranca ako je to u suprotnosti s Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europskom konvencijom o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Konvencijom o pravima djeteta i Konvencijom o ostvarivanju dječjih prava.
- 3 : Maloljetnog stranca bez pratnje prisilno će se udaljiti u državu u kojoj će biti predan članu obitelji, imenovanom skrbniku ili ustanovi za prihvatanje djece

Zakon o hrvatskom državljanstvu

NN 53/91, 70/91, 28/92, 113/93, 4/94, 130/11

Članak 2.

Državljanin Republike Hrvatske, koji ima i strano državljanstvo, smatra se pred tijelima državne vlasti Republike Hrvatske isključivo hrvatskim državljaninom.

USTAV RH

**NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01,
76/10, 85/10, 05/14**

Članak 9.

[...]

Državljanin Republike Hrvatske ne može biti progнан iz Republike Hrvatske niti mu se može oduzeti državljanstvo, a ne može biti ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka o izručenju ili predaji donesena u skladu s međunarodnim ugovorom ili pravnom stečevinom Europske unije.

[...]

Članak 33.

Strani državljanin i osobe bez državljanstva mogu dobiti utočište u Republici Hrvatskoj, osim ako su progonjeni za nepolitičke zločine i djelatnosti oprečne temeljnim načelima međunarodnog prava.

Stranac koji se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ne može biti protjeran ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka donesena u skladu s međunarodnim ugovorom i zakonom.

[...]

Članak 134.

Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.

Ženevska konvencija o statusu izbjeglica

Službeni list FNRJ,

Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/60

Članak 33.

Nijedna država ugovornica neće protjerati ili vratiti (*refouler*) izbjeglicu na granicu teritorija gdje bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasnih, vjerskih, nacionalnih razloga, kao i zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja.

Olakšicu koju pruža ova odredba, međutim, ne može koristiti izbjeglica koju se opravdano smatra opasnom po sigurnost zemlje u kojoj se nalazi ili koja, nakon što je pravovaljano osuđena za posebno težak zločin, predstavlja opasnost po društvo te zemlje.

Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka

NN - Međunarodni ugovori broj 14/97.

Članak 3.

- 1 : Ni jedna država članica neće protjerati, vratiti ni izručiti osobu drugoj državi ako postoje ozbiljni razlozi za sumnju da može biti podvrgnuta torturi.

- 2 : Da bi utvrdili postojanje takvih razloga, nadležni će organi voditi računa o svim relevantnim okolnostima, uključujući eventualno postojanje niza sistemskih, ozbiljnih, očitih ili masovnih povreda prava čovjeka u toj državi.

Europska konvencija o izručenju od 13. prosinca 1957., i dopunski protokoli

NN – Međunarodni ugovori 14/94

Članak 3.

POLITIČKA KAZNENA DJELA

- 1 : Izručenje se neće izvršiti ako kazneno djelo zbog kojeg se isto traži strana od koje se izručenje traži smatra političkim kaznenim djelom ili djelom povezanim s nekim političkim kaznenim djelom.
- 2 : Isto će se pravilo primijeniti i u slučaju da strana od koje se traži izručenje opravdano može vjerovati da je zahtjev za izručenje za neko obično kazneno djelo u stvari izdan u svrhu progona ili kažnjavanja neke osobe zbog njezine rase, vjere, nacionalnosti ili političkog uvjerenja ili da neki od tih razloga mogu utjecati na položaj te osobe u postupku.

Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama

NN – Međunarodni ugovori, broj 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006 i 2/2010

Članak 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

Povelja temeljnih prava Europske unije **Charter of fundamental rights of the European Union,** **OJ C 83, 30.ožujka 2010. godine**

Članak 18.

Pravo na azil

Zajamčeno je pravo na azil, uz poštovanje pravila iz Ženevske konvencije od 28. srpnja 1951. i Protokola od 31. siječnja 1967. o statusu izbjeglica te u skladu s Ugovorom o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu «Ugovori»).

Članak 19.

Zaštita u slučaju udaljavanja, protjerivanja ili izručenja

- 1 : Zabranjeno je kolektivno protjerivanje.
- 2 : Nitko ne može biti udaljen, protjeran ili izručen u državu u kojoj postoji ozbiljna opasnost da bude osuđen na smrtnu kaznu, mučenje ili drugo neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kaznu.

Bilateralni ugovori o izručenju

... <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/bilateralni-odnosi/pregled-bilateralnih-medunarodnih-ugovora/>

Praksa nacionalnih sudova i administrativnih tijela

Vrhovni sud Republike Hrvatske

... <http://sudskapraksa.vsrh.hr/supra/Default.asp>

Ustavni sud Republike Hrvatske

... <http://www.usud.hr/>

Upravni sud Republike Hrvatske

... <http://www.upravnisudrh.hr/praksa/frames.php>

Praksa Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu

... <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#>

Praksa Suda Europske unije u Luxembourggu

... <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=hr>

PRILOG II.

POVEZNICE NA RELEVANTNE IZVORE INFORMACIJA O ZEMLJI PODRIJETLA

U postupku azila koriste se informacije o zemlji podrijetla. Kako osobe koje odlučuju u postupcima ekstradicije nisu nužno upoznate s postupkom azila, odnosno sa svim njegovim posebnostima, a moraju donositi odluke koje se neizravno tiču činjenice ispunjava li osoba uvjete koji odgovaraju statusu azila, takve informacije mogu biti iznimno važne. Na sljedećim poveznicama mogu se pronaći informacije o zemlji podrijetla (u ovom slučaju) izručenika koje mogu biti korisne u procjeni činjenica u postupku izručenja kada se odlučuje o primjeni načela *non refoulement*. Neke tražilice daju informacije kronološki, nekada rezultati znaju biti nepovezani ili nedovoljno ažurirani ili informacije odnosno napisi mogu biti neobjektivni i sve to se treba uzeti u obzir pri pretraživanju informacija o zemlji podrijetla.

European Country of Origin Network

... <https://www.ecoi.net/>

UNHCR

... <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain>

Europski potporni ured za azil

... <http://www.easo.europa.eu>

Vladini izvori o informacijama o zemlji podrijetla

Sjedinjene Američke Države:

... <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/index.htm>

... <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>

Velika Britanija

... <https://www.gov.uk/government/collections/country-information-and-guidance>

Kanada

... http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/Publications/index_e.aspx.

Danska

... <http://www.nyidanmark.dk/da-dk>

Norveška

... <http://www.landinfo.no/>

Nevladine organizacije i međunarodne organizacije

Human Rights Watch

... <http://www.hrw.org/en/publications>

Amnesty International

... <http://www.amnesty.org/en/human-rights>

International Organization of Migration

... <https://www.iom.int/cms/home>

Freedom House

... <https://freedomhouse.org/>

ReliefWeb je specijalizirani digitalni servis Ureda za koordinaciju humanitarne pomoći Ujedinjenih Naroda (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA))

... <http://reliefweb.int/>

Thomson Reuters Foundation

... <http://www.trust.org/>

UN tijela za monitoring

... <http://tb.ohchr.org/default.aspx:>

Human Rights Committee
(International Convention on Civil and Political Rights),
Committee on Economic, Social and Cultural Rights,

Committee on the Elimination of Racial Discrimination,
Committee on the Elimination of Discrimination Against Women,
Committee Against Torture,
Committee on the Rights of the Child,
Committee on Migrant Workers,
Committee on the Rights of Persons with Disabilities.

Mediji, novinske agencije

Reuters

... <http://www.reuters.com/>

Associated Press

... <http://www.ap.org>

Agence France-Presse

... <http://www.afp.fr>

British Broadcasting Service

... <http://www.bbc.com/>

The Guardian

... <http://www.theguardian.com/uk>

Washington Post

... <http://www.washingtonpost.com/>

All Africa

... <http://allafrica.com/>

Reporters without borders

... <http://en.rsf.org/>

Al Jazeera

... <http://www.aljazeera.com>

Xinhua News Agency

... <http://www.xinhuanet.com/english>

Sputnik

... <http://sputniknews.com/>

Priručnik o istraživanju informacije o zemlji podrijetla

... <http://www.coi-training.net/handbook/Researching-Country-of-Origin-Information-2013-edition-ACCORD-COI-Training-manual.pdf>

Enciklopedija

Kada je potrebno u informacije o zemlji podrijetla uključiti i neke povijesne činjenice detaljan izvor je:

... <http://www.britannica.com>

Naravno, mogu se koristiti i izvori o zemlji podrijetla na hrvatskom jeziku, kao vodeće dnevne novine, ali i neki tjednici, te ne postoji razlog zašto se kao izvor informacija ne bi koristile i TV emisije koje su dostupne i informativne primjerice vanjskopolitički magazin Horizonti.

... <http://www.hrt.hr/horizonti/emisije/>

Novi list

... <http://www.novilist.hr/>

Jutarnji list

... <http://www.jutarnji.hr/>

Večernji list

... <http://www.vecernji.hr/>

Le Monde diplomatique

... <http://lemondediplomatique.hr/>

Ova je lista informativna i pozivamo vas da budete kreativni, inovativni i svakako oprezni pri korištenju i pretraživanju informacija.

Literatura i izvori :

Asylverfahrensgesetz

Bundesgesetzvom 4.12.1979 über die Auslieferung und Rechtshilfe in Strafsachen – Auslieferungs- und Rechtshilfegesetz

Europska konvencija o izručenju iz 1957, NN – Međunarodni ugovori, broj 14/1994.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN – Međunarodni ugovori, broj 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006 i 2/2010

Gesetzüber die international Rechtshilfe in Strafsachen

Grundgesetz

Krapac, Davor, *Novi Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima: načela i postupci*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, *Zagreb*, 2005, vol. 12, broj 2, str. 625-68.

Kapferer, Sibylle, “*The Interface between Extradition and Asylum*”, UNHCR, Department of International Protection, Geneve, 2003, PPLA/2003/05

Konvencija o sprječavanju mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, NN - Međunarodni ugovori broj 14/97.

Konvencija o statusu izbjeglica, Ženeva, 28.07.1951. Službeni list FNJR, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/60

Konvencija UN protiv torture i drugih okrutnih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka iz 1984. i Konvencija o sprječavanju mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, NN- Međunarodni ugovori broj 14/97.

Korespondencija: Odbor Meijers za Ceciliju Malmström od 15.5.2014. godine, CM1405 dostupno na [http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/CM1405%20Lette r%20concerning%20MG%20v%20Bulgaria.pdf](http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/CM1405%20Lette%20concerning%20MG%20v%20Bulgaria.pdf)

Korespondencija: Cecilia Malmström za Prof. Kees Groenendijk iz Odbora Meijers, od 16.7.2014., Ref. Ares (2014) 2374430, dostupno na http://ec.europa.eu/carol/?fuseaction=download&documentId=090166e598b0abb7&title=Signed_letter.pdf

Lagodny, Otto, *AuslieferungstrotzFlüchtlings – oder Asylanererkennung?* Izvješće (stručno mišljenje) za Amnesty International, 05. veljače 2008.

Rodin, Siniša, *Načelo non refoulement u hrvatskom pravu*, Informator: instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, Zagreb, 2012, broj 6048, str. 1-3.

Završne primjedbe 4. i 5. periodičnog izvješća
Republike Hrvatske Odbora protiv torture,
dostupno na: [http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/
CAT/Shared%20Documents/CRO/CAT_C_
HRV_CO_4-5_18896_E.pdf](http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/CRO/CAT_C_HRV_CO_4-5_18896_E.pdf)

Plan usklađivanja zakonodavstva Republike
Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije
za 2014. godinu, NN 16/14

Prijedlog Plana usklađivanja zakonodavstva
Republike Hrvatske s pravnom stečevinom
Europske unije za 2015. godinu Vlade RH
dostupan na [https://vlada.gov.hr/UserDocsImages
// Sjednice/2014 /200%20sjednica%20
Vlade/200% 20-%2010c.pdf](https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2014/200%20sjednica%20Vlade/200%20-%2010c.pdf)

Uredba Vijeća (EZ) br. 343/2003 od 18. veljače
2003. o uvođenju kriterija i mehanizama
za utvrđivanje države članice odgovorne za
razmatranje zahtjeva za azil koji državljanin treće
zemlje podnosi u jednoj od država članica, (SL L
50, 25. 2. 2003.)

Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97,
8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10,
85/10, 05/14,

Zakon o azilu, NN 79/07, 88/10 i 143/13

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u
kaznenim stvarima, NN 178/04

Zakon o strancima, NN 130/11, 74/13

Sudska Praksa

Republika Hrvatska

Ustavni sud Republike Hrvatske

U-III-2501/2008, Zagreb, 16. listopada 2008.

U-III-5270/2012 od 22. siječnja 2013.

Vrhovni sud Republike Hrvatske

Br.: I Kž 961/11-4 od 13. prosinca 2011. godine

Br.: II-8 Kr 2/13-4 od 9. travnja 2013. godine

Br.: II 8 Kr 6/2013-4 5. studenog. 2013. godine.

Europski sud za ljudska prava

Sanchez-Reisse protiv Švicarske, br. 9862/82, 21.
listopada 1986.

Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br.
14038/88, 7. srpnja 1989.

Cruz Varas i dr. protiv Švedske, br. 15576/89, 20.
ožujka 1991.

Kolompar protiv Belgije, br. 11613/85, 24. rujna
1992.

Amuur protiv Francuske, br. 197762/92, 25. lipnja
1996.

- Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 22414/93, 15. studenog 1996.
- Scott protiv Španjolske*, br. 21335/93, 18. prosinca 1996.
- Labita protiv Italije*, broj 26772/95. 6. travnja 2000.
- Jabari protiv Turske*, br. 40035/98, 11. srpnja 2000.
- Kudla protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, 26. listopada 2000.
- Maaouia protiv Francuske* [VV], br. 39652/98, 5. studenog 2000.
- Fatgan Katani i ostali protiv Njemačke*, broj 67679/01, 31. svibnja 2001.
- Slivenko i dr. protiv Latvije* [VV], br. 48321/99, 23. siječnja 2002.
- Peñafiel Salgado protiv Španjolske* (odluka), br. 65964/01, 16. travnja 2002.
- Kadem protiv Malte*, br. 55263/00, 9. siječnja 2003.
- T.I. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 43844/98, 7. ožujka 2003.
- Mamatkulov i Askarov protiv Turske* [VV], br. 46827/99 46951/99, 4. veljače 2005.
- Shamayev i dr. protiv Gruzije i Rusije*, br. 36378/02, 12. travnja 2005.
- Bosphorus Hava Yolları Turizmve Ticaret Anonim Şirketi protiv Irske* [VV], br. 45036/98, 30. lipnja 2005.
- Bader and Kanbor protiv Švedske*, br. 13284/04, 8. studenog 2005.
- McKay protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 543/03, 3. listopada 2006.
- Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 22414/93, 15. studenog 1996.
- Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije*, br. 13178/03, 12. studenog 2006.
- Al-Moayad protiv Njemačke*, br. 35865/03, br. 35865/03, 20. veljače 2007.
- Garabayev protiv Rusije*, br. 38411/02, 7. lipnja 2007.
- Saadi protiv Italije*, broj 37201/06, 28. veljače 2008.
- Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 13229/03, 29. siječnja 2008.
- Ismoilov i dr. protiv Rusije*, br. 2947/06, 24. travnja 2008.,
- Garabayev protiv Rusije*, br. 38411/02, 7. lipnja 2007.
- Shchebet protiv Rusije*, br. 16074/07, 12. lipnja 2008.

- Ryabikin protiv Rusije*, br. 8320/04, 19. lipnja 2008.
-
- Monedero Angora protiv Španjolske* (odluka), br. 411385/05, 7. listopada 2008.
-
- Soldatenko protiv Ukrajine*, br. 2440/07, 23. listopada 2008.
-
- K.R.S. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 32733/08, 2. prosinca 2008.
-
- Muminov protiv Rusije*, br. 42502/06, 11. prosinca 2008.
-
- Khudyakova protiv Rusije*, br. 13476/04, 8. siječnja 2009.
-
- A. i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 3455/05, 19. veljače 2009.
-
- Koktysh protiv Ukrajine*, br. 4370/07, 10. prosinca 2009.
-
- Al-Saadoon and Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 61498/08, 2. ožujka 2010.
-
- Medvedyev i dr. protiv Francuske* [VV], br. 33943/03, 29. ožujka 2010.
-
- Khodzhayev protiv Rusije*, br. 52466/08, 12. svibnja 2010.
-
- Garayev protiv Azerbajdžana*, br. 53688/08, 10. lipnja 2010.
-
- Garforov protiv Rusije*, br. 25404/09, 21. listopada 2010.
-
- Sulatov protiv Rusije*, br. 15303/09, 4. studenog 2010.
-
- M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [VV], br. 30696/09, 21. siječnja 2011.
-
- Dzhaksybergenov (aka Jaxybergenov) protiv Ukrajine*, br. 12343/10, 10. veljače 2011.
-
- Longa Yoneku protiv Latvije*, br. 57229/09, 15. studenog 2011.
-
- Barnic protiv Austrije* (odluka), br. 54845/10, 13. prosinca 2011.
-
- Yoh-Ekale Mwanje protiv Belgije*, br. 10486/10, 20. prosinca 2011.
-
- Ananyev i dr. protiv Rusije*, br. 42525/07 i 60800/08, 10. siječnja 2012.
-
- Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 8139/09, 17. siječnja 2012.
-
- Harkins i Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 9146/07 i 32650/07, 17. siječnja 2012.
-
- Hirsi Jamaa i dr. protiv Italije* [VV], br. 27765/09, 23. veljače 2012.
-
- Babar Ahmad i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 24027/07, 10. travnja 2012.
-
- Shakurov protiv Rusije*, br. 55822/10, 5. lipnja 2012.
-
- Kozhayev protiv Rusije*, br. 60045/10, 5. lipnja 2012.
-

Khodzhamberdiyev protiv Rusije, br. 64809/10, 5. lipnja 2012

Ademović protiv Turske, br. 28523/03, 6. lipnja 2012.

Toniolo protiv San Marina i Italije, br. 44853/10, 26. lipnja 2012.

Rustamov protiv Rusije, br. 11209/10, 3. srpnja 2012.

Umirov protiv Rusije, br. 17455/11, 18. rujna 2012.,

Rrapo protiv Albanije, br. 58555/10, 25. rujna 2012.

Abdulkhakov protiv Rusije, br. 14743/11, 2. listopada 2012.

Niyazov protiv Rusije, br. 27843/11, 16. listopada 2012.

El-Masri protiv bivše jugoslavenske Republike Makedonije [VV], br. 39630/09, 13. prosinca 2012.

De Souza Ribeiro protiv Francuske [VV], br. 22689/07, 13. prosinca 2012.

Bakoyev protiv Rusije, br. 30225/11, 5. veljače 2013.

Yefimova protiv Rusije, br. 39786/09, 19. veljače 2013.

Azimov protiv Rusije, br. 67474/11, 18. travnja 2013.

Sidikovy protiv Rusije, br. 73455/11, 20. lipnja 2013.

Vinter i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 66069/09, 130/10 i 3896/10, 9. srpnja 2013.

I. protiv Švedske, br. 61204/09, 5. rujna 2013.

Kasymakhunov protiv Rusije, br. 29604/12, 14. studenog 2013.

Chankayev protiv Azerbajdžana, br. 56688/12, 14. studenog 2013.

Zarmayev protiv Belgije, br. 35/10, 27. veljače 2014.

Ignaoua i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 46706/08, 18. ožujka 2014.

M.G. protiv Bugarske, br. 59297/12, 25. ožujka 2014.

Oshlakov protiv Rusije, br. 56662/09, 3. travnja 2014.

Austrija

VfGH, 25.02.2011, U1789/09

VfGH, 25.09.2013, U1217/2012

VwGH, 07.03.2008, 2008/06/0019

OGH, 14.02.2013, 13Os139/12h

OGH, 08.07.2008, 14Os67/08x

Njemačka

BVerwG, 18.05.2010, 1 B 1.10

OGH, 14.02.2013, 13Os139/12h

OLG, Karlsruhe, 27.07.2007, 1 AK 41/07

OLG Hamm, 14.12.2010, III-2 Ausl 50/1

BVerfG, 24.06.2003, 2 BvR 685/03

BVerfG, 04.07.2005, BvR 283/05

BVerfG, 16.01.2010, 2 BvR 2299/09
